

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ҚОШИДАГИ
ЮРИСТЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ МАРКАЗИ ҲУЗУРИДАГИ
ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc 07/27.02.2020. Yu/ 108.01-
РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СУДЬЯЛАР ОЛИЙ КЕНГАШИ
ҲУЗУРИДАГИ СУДЬЯЛАР ОЛИЙ МАКТАБИ**

СУЛАЙМАНОВ ОДИЛЖОН РАББИМОВИЧ

**СУД ҲОКИМИЯТИ МУСТАҚИЛЛИГИГА ОИД ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ
СТАНДАРТЛАРНИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ ҚИЛИШНИНГ
ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.10 – Халқаро ҳуқуқ

**Юридик фанлар доктори (Doctor of Science) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент – 2020

Докторлик (DSc) диссертацияси автореферати мундарижаси

Оглавление автореферата докторской диссертации (DSc)

Content of the abstract of doctoral dissertation(DSc)

Сулайманов Одилжон Раббимович

Суд ҳоқимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари..... 3

Sulaymanov Odiljon Rabbimovich

Organizational and legal issues of the implementation of international legal standards in the field of independence of judicial power 31

Сулайманов Одилжон Раббимович

Организационно-правовые вопросы имплементации международно-правовых стандартов в сфере независимости судебной власти..... 55

Эълон қилинган ишлар рўйхати

Список опубликованных работ
List of published works..... 61

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ҚОШИДАГИ
ЮРИСТЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ МАРКАЗИ ҲУЗУРИДАГИ
ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc 07/27.02.2020. Ҳу/ 108.01-
РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СУДЬЯЛАР ОЛИЙ КЕНГАШИ
ҲУЗУРИДАГИ СУДЬЯЛАР ОЛИЙ МАКТАБИ**

СУЛАЙМАНОВ ОДИЛЖОН РАББИМОВИЧ

**СУД ҲОКИМИЯТИ МУСТАҚИЛЛИГИГА ОИД ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ
СТАНДАРТЛАРНИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ ҚИЛИШНИНГ
ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ**

12.00.10 – Халқаро ҳуқуқ

**Юридик фанлар доктори (Doctor of Science) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент – 2020

Фан доктори (DSc) диссертацияси мавзуси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида B2020.2.DSc/Yu120 рақам билан рўйхатга олинган.

Диссертация Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактабида бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Илмий кенгаш веб-саҳифасида (www.uzmarkaz.uz) ва “Ziynet” Ахборот таълим порталида (www.ziynet.uz) жойлаштирилган.

Илмий маслаҳатчи:

Саидов Акмал Холматович
академик, юридик фанлар доктори, профессор

Расмий оппонентлар:

Маматов Худоёр Тешаевич
юридик фанлар доктори, профессор

Умарахунов Иркин Мирзахидович
юридик фанлар доктори

Исмаилова Гулноза Сайдиганиходжаевна
юридик фанлар доктори, доцент

Етакчи ташкилот:

**Ўзбекистон Республикаси Бош
прокуратураси Академияси**

Диссертация ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги Юристлар малакасини ошириш маркази ҳузуридаги DSc 07/27.02.2020.Yu/108.01 рақамли Илмий кенгашнинг 2020 йил 29 декабрь соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади (Манзил: 100047, Тошкент шаҳар, М.Улуғбек тумани, Катта Дархон кўчаси, 8-уй. Тел.: (99871) 234-56-02; факс: (99871)234-55-63, e-mail: yurmarkaz@adliya.uz).

Диссертация билан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги Юристлар малакасини ошириш маркази Ахборот-ресурс марказида танишиш мумкин (4708-рақами билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100047, Тошкент шаҳар, М.Улуғбек тумани, Катта Дархон кўчаси, 8-уй. Тел.: (99871) 234-51-82.

Диссертация автореферати 2020 йил 15 декабрда тарқатилди.

(2020 йил 15 декабрдаги 2-рақамли реестр баённомаси).

А.А.Отажонов

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш раиси, юридик фанлар доктори, профессор

Ш.Н.Рахмонов

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш илмий котиби, юридик фанлар номзоди

М.А.Тиллабаев

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш қошидаги Илмий семинар раиси, юридик фанлар доктори, доцент

КИРИШ (докторлик диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Бугунги глобаллашаётган даврда бутун дунёда суд ҳокимияти мустақиллиги ва одил судловга эришиш масаласи тобора аҳамиятли ва долзарб муаммо бўлиб қолмоқда. БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари бошқармасининг маълумотларига кўра, суд ҳокимияти мустақиллиги ва судьяларнинг ўз фаолиятларини эркин амалга ошириши бўйича ҳанузгача жиддий муаммолар учраб турибди. Судьялар ўз профессионал фаолиятларини амалга оширишларида таҳдидлар, аралаштиришлар, қўрқитишлар ва ўзбошимчалик билан қўлга олишларга дучор бўлмоқда¹. Шу нуқтаи назардан суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини такомиллаштириш одил судловга самарали эришишни таъминлаш воситаси сифатида баҳоланиб, ушбу мавзуда тадқиқот олиб бориш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Жаҳонда ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиш ҳуқуқини таъминлаш, суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни имплементация қилиш муаммолари, суд ҳокимияти мустақиллигининг институционал ва индивидуал жиҳатларини жорий қилиш, одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари ҳамда судьялар интизомий жавобгарлигига оид халқаро стандартларни такомиллаштириш, судьялар корпусини шакллантириш ва суд ҳокимияти ҳисобдорлигини татбиқ қилиш бўйича тадқиқотлар ўтказишга алоҳида аҳамият берилмоқда.

Ўзбекистонда ҳам суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни имплементация қилиш, одил судлов самарадорлигини ошириш, халқаро рейтингларда мамлакатимиз ўрнини яхшилаш масаласига устувор вазифа сифатида қаралмоқда. Бунга Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан 2019 йилда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг Судьялар ва адвокатлар мустақиллигини таъминлаш бўйича махсус маърузачисининг Ўзбекистонга таклиф этилиши ҳамда у томонидан БМТ Бош Ассамблеяси Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг 44-сессиясида Ўзбекистонда суд ҳокимияти мустақиллиги борасида эришилган ютуқлар ва мавжуд муаммолар бўйича ўз маърузасини тақдим қилиниши², Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг Халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрнини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4210-сон қарори³ мисол бўлади.

Ўзбекистонда суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари билан боғлиқ суд ишларига аралаштиришлар ва ташқи

¹ Специальный докладчик по вопросу о независимости судей и адвокатов// <https://www.ohchr.org/RU/Issues/Judiciary/Pages/SRJudgeslawyersIndex.aspx>

² Доклад Специального докладчика по вопросу независимости судей и адвокатов. Посещение Узбекистана. <https://undocs.org/ru/A/HRC/44/47/Add.1>

³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг Халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрнини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4210-сон қарори <https://www.lex.uz/docs/4215422#undefined>

босимни бартараф қилиш билан боғлиқ масалалар, суд раисларининг ваколатини вакиллик ва маъмурий функциялар билан чеклашнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари, судьяларни танлаш ва тайинлаш ҳамда қайта тайинлашнинг мезонларини халқаро стандартларга мослаштириш зарурати, судьяларни тайинлаш билан боғлиқ бўлган қарорлар фақат Судьялар олий кенгаши томонидан, ижро ҳокимиятини жалб этмаган ҳолда қабул қилиниши кераклиги, Судьялар олий кенгаши аъзоларини танлаш ва тайинлаш тартибини халқаро стандартларга мослаштириш зарурати, суд ҳокимиятини фақат республика бюджетининг маблағлари ҳисобидан молиялаштириш зарурати, судьяларга нисбатан интизомий ишларни кўзғатиш бўйича ҳозирда мавжуд бўлган асосларнинг умумий ва кенглиги каби муаммолар бугунги кунда долзарб аҳамиятга эга.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг кўламли ва изчил суд-ҳуқуқ ислохотларининг туб замирида Конституциямизда олий қадрият сифатида белгилаб қўйилган инсон ҳуқуқларини таъминлаш ғояси туради. Зеро, фақат қонунларга итоат қилган ҳолда адолатли қарорлар қабул қилиш суд органлари ва судьялар мустақиллигининг энг зарурий мезони ҳисобланади. Фақат шундагина, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев таъбири билан айтганда, “суд остонасига қадам қўйган ҳар бир инсон, Ўзбекистонда адолат ҳукм сураётганига тўла ишонч ҳосил қилиши”⁴ мумкин бўлади.

Ушбу диссертация тадқиқоти Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси, 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 25 февралдаги “Ўзбекистон Республикасининг Халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрнини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4210-сон қарори ва “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид 2020 йил Давлат дастури иккинчи йўналишининг 2.1.-бандида кўрсатилган вазифаларни ва бошқа қонун ҳужжатларининг ижросини муайян даражада амалга оширишга хизмат қилади.

Тадқиқотнинг республика фан ва технологиялар ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мослиги. Мазкур диссертация республикада фан ва технологиялар ривожланишининг I. “Демократик ва ҳуқуқий жамиятнинг маънавий-ахлоқий ва маданий ривожлантириш, инновацион иқтисодиётни шакллантириш” устувор йўналишига мувофиқ бажарилган.

Диссертация мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи⁵. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро ва минтақавий стандартларни

⁴ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 24.01.2020 й. <https://president.uz/uz/lists/view/3324>

⁵ Диссертация мавзуси бўйича халқаро илмий-тадқиқотлар шарҳи www.europeanlawinstitute.eu, www.law.ox.ac.uk, www.law.columbia.edu, www.fjc.gov, www.rgup.ru, www.law.msu.ru, www.deutsche-richterakademie.de, www.uni-muenchen.de, www.ejtn.eu, www.pantheonsorbonne.fr, www.law.nagoya-u.ac.jp, www.courts.go.jp ва бошқа манбалар асосида амалга оширилди.

такомиллаштириш ва миллий қонунчиликка имплементация қилиш масалалари бўйича илмий тадқиқотлар етакчи илмий марказлар ва олий таълим муассасаларида, жумладан, British institute of international and comparative law (Буюк Британия), Federal Judicial Center (АҚШ), German Judicial Academy (Германия), The Sorbonne Research Institute for International and European Studies (Франция), The Legal Training and Research Institute of Japan (Япония)да олиб борилмоқда.

Суд ҳокимияти мустақиллигининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш масалаларига оид қайд этилган хорижий илмий тадқиқотлар натижасида қуйидаги илмий натижалар олинган: ишнинг ошқора ва адолатли талабларга риоя қилинган ҳолда мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқиш ҳуқуқи (British Institute of International and Comparative Law, Буюк Британия), судьяларни танлаш ва тайинлашда ижро этувчи ва қонун чиқарувчи ҳокимиятларнинг роли минималлаштирилиш (Federal Judicial Center, АҚШ), судьяларни танлаш ва тайинлаш меъзонлари Конституция ва қонунларда аниқ белгилаб қўйилиши (German Judicial Academy, Германия), судьяларни интизомий жавобгарликка тортиш асосларини қонунда аниқ белгилаш (The Sorbonne Research Institute for International and European Studies, Франция), одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари одил судловни самарали амалга оширишнинг кафолати (The Legal Training and Research Institute of Japan, Япония).

Бугун дунёда суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни имплементация қилишга оид қуйидаги устувор йўналишлар бўйича тадқиқотлар олиб борилмоқда: глобаллашаётган ва рақамлашаётган дунёда суд ҳокимиятини ислоҳ қилиш; ўтиш даврида суд ҳокимиятининг ўрни ва роли; суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг замонавий муаммолари; суд ҳокимияти ва ҳисобдорлик; одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари ва судьялар интизомий жавобгарлигини такомиллаштириш; суд ҳокимиятини молиялаштириш тизимини такомиллаштириш; суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни имплементация қилиш шакллари ва усулларни такомиллаштириш.

Муаммонинг ўрганилганлик даражаси. Суд ҳокимиятининг мустақиллиги, давлат ҳокимияти ваколатлари тақсимланишида суд ҳокимиятининг ролига оид муаммоларни ўрганишда мамлакатимиз олимлари – А.Х.Саидов, Х.Т.Одилқориев, А.С.Турсунов, Л.А.Саидова, Ф.Х.Отахонов, М.А.Тиллабаев, Б.Н.Тошев, И.М.Умароҳунов, Х.Т.Маматов, Г.С.Исмаилова, А.Р.Мўминов асарларида таҳлил этилган.

Шунингдек, инсон ҳуқуқларига оид халқаро стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилиш масалалари Б.И.Исмоилов (инсоннинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари соҳасидаги халқаро стандартлар ва Ўзбекистон Республикасининг миллий қонунчилиги), А.Б.Ғафуров (халқаро ҳуқуқ ва инсон ҳуқуқлари бўйича миллий қонунчиликнинг ўзаро алоқаси), Г.Юлдашева (инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро-ҳуқуқий нормаларни Ўзбекистон Республикасининг миллий қонунчилигига имплементация

қилиш), Н.А.Нугманов (Ўзбекистон Республикасида инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро-ҳуқуқий нормаларнинг қўлланилиши) илмий ишларида ўрганилган.

Халқаро ҳуқуқ нормаларини судларда қўллаш, халқаро ҳуқуқда норма ижодкорлигининг ўзига хос хусусиятлари И.И.Бобоқулов (халқаро ҳуқуқда норма ижодкорлигининг ўзига хос хусусиятлари), Х.М.Турсунов (халқаро ҳуқуқ нормаларини судларда қўллаш муаммолари), Ш.Н.Раҳманов (халқаро ташкилотларнинг резолюцияларини халқаро ҳуқуқнинг манбаси сифатида тан олиш), Д.Ю.Саттаров (халқаро ҳуқуқнинг асосий принциплари БМТ Халқаро суди фаолиятининг асоси сифатида) илмий ишларида тадқиқ қилинган.

Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимиятининг шаклланиши ва ривожланиши, суд ҳокимиятининг ўрни, судьялар корпусини шакллантириш масалалари Ф.Ф.Мухитдинова (Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимиятининг шаклланиши ва ривожланиши), Ш.О.Умарова (Ўзбекистон Республикасида демократик ҳуқуқий давлат курилишида суд ҳокимиятининг ўрни), Ж.Х.Абдурахмонхўжаев (Ўзбекистонда судьялар корпусини шакллантиришни такомиллаштириш ва улар мустақиллигини таъминлаш) илмий ишларида ўрганилган.

Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларнинг юридик табиати, суд ҳокимияти ҳисобдорлиги, судьялар одоб-ахлоқ қоидалари ва интизомий иш юритишга доир халқаро стандартларнинг назарий ва амалий жиҳатлари хорижий олимлар ва тадқиқотчилар В. John, D.J. Beers, M. Bobek, D. Kosar, M. Cappelletti, C. Geyh, D. Drummond, M. Lachs, D. Pimentel, Ph. Russell, D.M. O'Brien, P. Mahoney, L. Seidman, J.J. Spigelman, S. Shetreet, N. Stephen, И. Лукашук, И.М. Лифшиц, Р.А. Мюллерсон томонидан тадқиқ қилинган⁶.

Халқаро ҳуқуқ назариясида мазкур муаммонинг илмий ўрганилганлик даражаси шуни кўрсатадики, илмий тадқиқотларда инсон ҳуқуқларига оид халқаро стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилиш, халқаро ҳуқуқ нормаларини судларда қўллаш, Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимиятининг шаклланиши ва ривожланиши, суд ҳокимиятининг ўрни, судьялар корпусини шакллантириш каби масалалар ўрганилган.

Мазкур тадқиқотларнинг таҳлили суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-

---

⁶ Bell John. *Judiciaries within Europe: A Comparative Review* (Cambridge Studies in International and Comparative Law). Cambridge University Press. 2006, Beers DJ. *Judicial self-governance and the rule of law. Evidence from Romania and the Czech Republic*. *Probl Post Communism* 2012, Bobek M, Kosar D *Global solutions, local damages: a critical study in judicial councils in Central and Eastern Europe*. College of Europe Research Paper in Law 2013, http://aei.pitt.edu/47507/1/researchpaper_7_2013_bobek_kosar.pdf, Cappelletti, M. *The judicial process in comparative perspective*. Oxford: Clarendon Press. 1989, Drummond D. *Towards a more compliant judiciary? – Part I*. *Australian Law Journal*, 75(5), 304. 2001, Geyh C. *Straddling the fence between truth and pretense: The role of law and preference in judicial decision making and the future of judicial independence*. *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy* 2008, Lachs M. *A few thoughts on the independence of judges of the International Court of Justice*. *Columbia Journal of Transnational Law* 1987, Pimentel D. *Reframing the independence v. Accountability debate: Defining judicial structure in light of judges' courage and integrity*. *Cleveland State Law Review* 2009, Russell Ph, O'Brien D.M. *Judicial independence in the age of democracy: critical perspectives from around the world*. University of Virginia Press, Charlottesville 2001, Mahoney P. *The international judiciary: Independence and accountability*. *Law and Practice of International Courts and Tribunals* 2008, Seidman L. *Ambivalence and accountability*. *Southern California Law Review*, 61(6), 1988, Spigelman J.J. *Judicial accountability and performance indicators*. *Civil Justice Quarterly*, 21(1), 18. 2002, Shetreet S. *Judicial independence: New conceptual dimensions and contemporary challenges*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers. 1985, Stephen, N. *Judicial independence – A fragile bastion*. In S. Shetreet & J. Deschênes (Eds.), *Judicial independence: The contemporary debate* Martinus Nijhoff Publishers. 1985.

ҳуқуқий масалалари билан боғлиқ назарий ва амалий масалалар комплекс ўрганилмаганлигини кўрсатди.

Диссертация тадқиқотининг диссертация бажарилган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари режалари билан боғлиқлиги. Диссертация Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби Кенгашининг 2019 йил 11 ноябрдаги мажлисида тасдиқланган ва Олий мактабнинг илмий-тадқиқот режалари дастурига киритилган.

Тадқиқотнинг мақсади суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни Ўзбекистон миллий қонунчилигига имплементация қилишнинг назарий методологик жиҳатларини комплекс тадқиқ этиш орқали, суд ҳокимияти мустақиллиги принципини таъминлашнинг халқаро ва миллий механизмларини такомиллаштириш бўйича илмий асослантилган таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг вазифалари:

ҳозирги замон халқаро ҳуқуқ назариясида, шунингдек, универсал ва минтақавий халқаро шартномаларда халқаро стандарт тушунчасини ҳамда “юмшоқ ҳуқуқ” нормаларининг юридик табиатини тадқиқ этиш;

суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро ва минтақавий ҳужжатларни таҳлил қилиш, ушбу ҳужжатлардаги суд мустақиллигининг институционал ва индивидуал жиҳатларига қўйиладиган талабларни аниқлаш;

одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатларини тартибга солишга қаратилган халқаро стандартларни қиёсий-ҳуқуқий тадқиқ қилиш;

судьяларга нисбатан интизомий иш юритишга доир халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибасини қиёсий-ҳуқуқий таҳлил қилган ҳолда уларни миллий қонунчиликка имплементация қилиш истиқболларини белгилаш;

судьялар корпусини шакллантириш, суд ҳокимияти ҳисобдорлигига оид халқаро стандартлар ва Ўзбекистон қонунчилигининг қиёсий-ҳуқуқий таҳлили асосида норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштириш бўйича тегишли таклифлар тайёрлаш;

суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартларни Ўзбекистон миллий қонунчилигига имплементация қилишнинг назарий методологик жиҳатларини комплекс тадқиқ этиш орқали, суд ҳокимияти мустақиллиги принципини таъминлашнинг халқаро ва миллий механизмларини такомиллаштириш бўйича илмий асослантилган таклиф ишлаб чиқиш.

Тадқиқотнинг объекти суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига имплементация қилиш юзасидан вужудга келадиган халқаро-ҳуқуқий муносабатлардан иборат.

Тадқиқотнинг предмети суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартлар, Ўзбекистон Республикаси миллий қонунчилиги, имплементация қилиш билан боғлиқ халқаро ва миллий институционал тизим, имплементация қилиш усуллари ва шу билан боғлиқ масалалар ҳисобланади.

Тадқиқотнинг усуллари. Тадқиқот жараёнида таҳлил ва синтез, умумлаштириш, диалектик, тизимли-тузилмавий, қиёсий-ҳуқуқий, юридик-техник, тарихий-ҳуқуқий, башорат қилиш каби махсус илмий услублардан фойдаланилди.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

илмий назарий муомалада “ҳалқаро-ҳуқуқий стандарт” тушунчасига муаллифлик таърифи берилди. Унга кўра, халқаро-ҳуқуқий стандарт – халқаро ташкилотлар ёки давлатлар томонидан қабул қилинган принциплар, ҳуқ-атвор қоидалари кўринишида ифодаланган минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар ҳисобланади. Минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар – халқаро-ҳуқуқий тизимнинг ёки унинг алоҳида соҳасининг мўътадил фаолият кўрсатиши учун зарур бўлган халқаро ҳамжамият томонидан қабул қилинган энг кам ҳуқуқий талаблардир. Халқаро-ҳуқуқий стандартлар давлатларнинг у ёки бу халқаро шартномага қўшилган ёки қўшилмаганига қараб, мажбурий ёки ихтиёрий кўринишда бўлиши мумкин;

суд ҳокимияти мустақиллиги ва инсон ҳуқуқлари бўйича бошқа тегишли халқаро стандартларга мувофиқ БМТ доирасида суд органлари ҳисобдорлиги принципини аниқлаш ва қўллашни тартибга солувчи халқаро шартномани қабул қилиш зарурати асослантирилган;

одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг муҳим кўрсаткичи ҳисобланади. Судья, одил судловни амалга ошириш билан боғлиқ касбий фаолиятида ва хизматдан ташқари вақтда намунали ҳаёт этик нормаларга риоя қилиши, намунали ҳаёт тарзига эга бўлиши керак. Айнан ушбу жиҳатлар одил судлов самарадорлигини белгиловчи муҳим омиллар ҳисобланиши асослантирилган;

суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартлар ишнинг мустақил ва холис судлар томонидан адолатли кўриб чиқиши ҳуқуқини кўзда тутди. Уларга мувофиқ, ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқишига бўлган ҳуқуқ мутлақ ҳисобланиб, ҳеч қандай истисноларсиз таъминланиши, одил судловга эришиш барча учун очиқ ва осон бўлиши ҳамда адолатли суд муҳокамасининг таъминланиши кафолатланган бўлиши кераклиги асослантирилган;

суд мустақиллигини таъминлашда судьялар корпусини шакллантириш фақатгина холис мезонлар: қобилияти, ахлоқий фазилатлари–катта иш ва ҳаётий тажрибага эга эканлиги инobatга олиниши асосида амалга оширилиши ва бу жараён ҳар қандай сиёсий таъсирдан холи, шаффоф ва очиқ бўлиши ҳамда бу борадаги қарор суд ҳокимиятининг мустақил кенгаши томонидан қабул қилиниши лозимлиги асослантирилган;

ҳалқаро стандартларга мувофиқ суд раисларининг ваколати вакиллик ва маъмурий функциялар билан чекланиши кераклиги, улар судьяларни танлаш ҳамда судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишлари муҳокамасида иштирок этмасликлари лозимлиги асослантирилган;

суд ҳокимияти ҳокимиятнинг бошқа тармоқларидан мустақил деб ҳисоблаш учун *суд ҳокимиятининг институционал мустақиллиги*: суд функциясини тўғридан-тўғри амалга оширишга оид маъмурий масалаларда

ижро этувчи ва қонун чиқарувчи ҳокимиятлардан мустақиллиги; *молиявий таъминоти*: молиявий масалаларда ижро ҳокимиятидан мустақил ва ўз функцияларини самарали амалга ошириш учун етарли маблағга эга бўлиши; *судьялик лавозимини эгаллаш муддати*: судьяларнинг узок қафолатланган муддатга лавозимга тайинланмаслиги, асоссиз босим остида қолишига ва фаолиятига аралаштиришларга олиб келиши мумкинлиги асосланган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

халқаро стандартларга мувофиқ ҳамда демократик принциплар асосида Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзолари таркибининг шакллантирилишида судьялар корпуси иштирокини кучайтириш мақсадида Кенгашни судьялар корпуси томонидан сайланадиган аъзолардан шакллантириш бўйича қонун ҳужжатларини такомиллаштиришга доир таклифлар ишлаб чиқилган;

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши раисининг танланишида ҳам судьялар корпусининг роли мавжуд эмаслиги сабабли Кенгаш раиси судьялар корпуси томонидан демократик принциплар асосида сайланган аъзолар ичидан сайланишининг мақсадга мувофиқлиги бўйича қонун ҳужжатларини такомиллаштиришга доир таклифлар ишлаб чиқилган;

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзолари таркибини шакллантирилишида “Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида”ги қонунининг 5-моддасида кўрсатилган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар вакиллари Кенгаш таркибидан чиқариш лозимлиги тўғрисида таклиф берилган;

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзоларининг мустақиллигини таъминлаш мақсадида Кенгашда ўз фаолиятини доимий ва жамоатчилик асосида амалга оширувчи аъзоларининг қайта тайинланиши (тасдиқланиши)ни бекор қилиш бўйича қонунчиликка таклиф берилган;

Конституциявий суд судьясининг ваколат муддати — биринчи марта сайланганда беш йилни, иккинчи марта сайланганда ўн йилни, умумюрисдикция судлари судьяларини эса пенсия ёшига тўлгунга қадар тайинлаш ёки сайлаш бўйича қонун ҳужжатларини такомиллаштириш бўйича таклиф ишлаб чиқилган;

суд ҳокимиятини молиялаштиришни фақатгина республика бюджетининг маблағлари ҳисобидан амалга ошириш, ажратиладиган маблағларнинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланишининг мақсадга мувофиқлиги бўйича қонун ҳужжатларини такомиллаштиришга доир таклифлар ишлаб чиқилган.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги. Хулосалар, таклифлар ва тавсиялар тадқиқотчининг белгиланган тадқиқот вазифаларини ҳал қилишга йўналтирилган қарашлари ва таклифлари, ижтимоий сўровлар (103 нафар судья ўртасида ўтказилган сўровнома), статистик маълумотларни умумлаштириш асосида ишлаб чиқилган. Тадқиқот натижалари апробациядан ўтказилган, уларнинг натижалари нуфузли миллий ва хорижий нашрларда эълон қилинган, халқаро ва республика миқёсидаги конференция ҳамда давра суҳбатларида маъруза қилингани билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Тадқиқот натижасида олинган илмий хулосалардан илмий-тадқиқот фаолиятида, шунингдек, “Халқаро оммавий ҳуқуқ”, “Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳуқуқ”, “Инсон ҳуқуқлари”, “Одил судлов ҳуқуқи” каби ўқув курсларини илмий-назарий бойитишда, маърузаларни, мунозаралар ва амалий машғулотларни ўтказишда, ўқув ва услубий қўлланмаларни тайёрлашда фойдаланиш мумкин.

Тадқиқот натижаларининг амалий аҳамияти тадқиқот натижасида шакллантирилган илмий қоидалар, хулосалар ва тавсиялар суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлаш ва одил судлов самарадорлигини оширишга хизмат қилишида, шунингдек қонун ҳужжатларини тайёрлаш ва қабул қилишда фойдаланилиши билан ифодаланadi.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари бўйича олиб борилган илмий тадқиқот натижалари қуйидагиларда фойдаланилган:

суд таъқибини амалга оширадиган шахсларнинг мустақил ва холис фаолият юритиши учун имкониятлар ва ҳуқуқий кафолатларни таъминлашга йўналтирилган таклифи БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашининг 2020 йил 14 июлдаги 44/L7-сонли “Суд ҳокимияти, халқ маслаҳатчилари, ассессорлар ҳамда адвокатларнинг мустақиллиги ва холислиги тўғрисида”ги Резолюциянинг 8-бандида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг Женева шаҳридаги БМТ бўлинмаси ва бошқа халқаро ташкилотлар ҳузуридаги Доимий ваколатхонасининг 2020 йил 28 августдаги UZ/UN/20-218-сон маълумотномаси). Ушбу таклифлар суд таъқибини амалга оширувчи шахсларнинг мустақил ва холис фаолият юритиши учун ҳуқуқий кафолатларни таъминлашга хизмат қилган;

судьялар, суд таъқибини амалга оширадиган шахслар ва адвокатларга нисбатан ишнинг тарафларидан ҳар қандай сабабга кўра содир этиладиган куч ишлатиш, қўрқитиш ёки қасос олиш ҳаракатларини олдини олишга ҳамда ўз вазифаларини бажаришлари натижасида уларнинг, оила аъзоларининг ва ёрдамчиларининг давлат органлари ёки нодавлат субъектлар томонидан куч ишлатиш, қасос олиш, қўрқитиш, сиқувга олишнинг барча шаклларида дахлсизлигини таъминлаш, шунингдек бундай ҳаракатларни қоралаш ва айбдорларни жавобгарликка тортишга қаратилган таклифи БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашининг 2020 йил 14 июлдаги 44/L7-сонли “Суд ҳокимияти, халқ маслаҳатчилари, ассессорлар ҳамда адвокатларнинг мустақиллиги ва холислиги тўғрисида”ги Резолюциянинг 9-бандида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг Женева шаҳридаги БМТ бўлинмаси ва бошқа халқаро ташкилотлар ҳузуридаги Доимий ваколатхонасининг 2020 йил 28 августдаги UZ/UN/20-218-сон маълумотномаси). Ушбу таклифлар судьялар, суд таъқибини амалга оширадиган шахслар ва адвокатлар дахлсизлигини таъминлаш ҳамда айбдорларни жавобгарликка тортишни таъминлашга хизмат қилган;

судьялар, адвокатлар, суд таъқибини амалган оширувчи барча шахслар учун инсон ҳуқуқлари бўйича махсус ва фанлараро тайёргарликни таъминлаш орқали одил судловни амалга оширишда камситилишга қарши курашиш бўйича, шу жумладан, ирқчиликка қарши, маданий, гендер, бола ҳуқуқларига оид чораларни қабул қилишга қаратилган таклифи БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашининг 2020 йил 14 июлдаги 44/L7-сонли “Суд ҳокимияти, халқ маслаҳатчилари, ассессорлар ҳамда адвокатларнинг мустақиллиги ва холислиги тўғрисида”ги Резолюциянинг 12-бандида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг Женева шаҳридаги БМТ бўлинмаси ва бошқа халқаро ташкилотлар ҳузуридаги Доимий ваколатхонасининг 2020 йил 28 августдаги UZ/UN/20-218-сон маълумотномаси). Ушбу таклифлар судьялар, адвокатлар, суд таъқибини амалган оширувчи барча шахслар учун инсон ҳуқуқлари бўйича махсус ва фанлараро тайёргарликдан ўтишини таъминлашга хизмат қилган;

фавқулодда ҳолатларда, шу жумладан, COVID-19 пандемияси ва бошқа инқирозли ҳолатларда адолатли суд муҳокамасига ва бошқа асосий ҳуқуқ ва эркинликларга мувофиқ одил судловга самарали эришиш, шу жумладан, суд фаолиятининг белгиланган ҳуқуқий тартиботини ва узлуксизлигини таъминлаш, функционаллик, ҳисобдорлик, шаффофлик ва холисликни сақлаб қолиш учун суд органларини зарур ресурслар ва имкониятлар билан таъминлаш. Шу билан бирга, ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи ҳеч қандай истисноларсиз таъминланиши лозимлиги тўғрисидаги таклифи БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашининг 2020 йил 14 июлдаги 44/L7-сонли “Суд ҳокимияти, халқ маслаҳатчилари, ассессорлар ҳамда адвокатларнинг мустақиллиги ва холислиги тўғрисида”ги Резолюциянинг 17-бандида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг Женева шаҳридаги БМТ бўлинмаси ва бошқа халқаро ташкилотлар ҳузуридаги Доимий ваколатхонасининг 2020 йил 28 августдаги UZ/UN/20-218-сон маълумотномаси). Ушбу таклифлар фавқулодда ҳолатларда, шу жумладан, COVID-19 пандемияси даврида адолатли суд муҳокамасига ва бошқа асосий ҳуқуқ ва эркинликларга мувофиқ одил судловга самарали эришиш ва ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи ҳеч қандай истисноларсиз таъминланишига хизмат қилган;

судларнинг мустақиллигини ва холислигини таъминлаш мақсадида судьялар ҳамжамияти органлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини шакллантириш ҳамда “Хабеас корпус” институтини янада такомиллаштириш йўли билан инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлашда суд ҳокимиятининг ролини ошириш тўғрисидаги таклиф “Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 22 июндаги ПФ-6012-сон Фармони билан тасдиқланган Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегияси IV-Миллий стратегияни амалга оширишнинг асосий йўналишлари 1-банди тўртинчи хатбошисида фойдаланилган. (Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий марказининг 2020 йил 7

августдаги 01/684-сонли далолатномаси). Макзур таклиф Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясининг шахсий ва сиёсий ҳуқуқларни ҳимоя қилиш соҳасидаги устувор йўналишларидан бири сифатида хизмат қилган;

судларда ишлар судьяларнинг иш ҳажми ва ихтисослашуви ҳисобга олинган ҳолда, судьялар ўртасида ишларни тақсимлашга суд муҳокамаси натижасидан манфаатдор бўлган шахсларнинг таъсир кўрсатиши истисно этиладиган тартибда, автоматлаштирилган ахборот тизимидан фойдаланган ҳолда тақсимланиши тўғрисидаги таклиф “Суд ишларини юритиш тартиби такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 2020 йил 10 мартда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг Қонунига асосан Ўзбекистон Республикасининг “Судлар тўғрисида”ги Қонуни 69¹-модда фойдаланилган. (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг 2020 йил 25 августдаги 06/1-05/2210-сонли далолатномаси). Ушбу таклиф судларда ишларни холис, суд раисларининг ишларни тақсимлашдаги ролини бекор қилган ҳолда ва суд муҳокамаси натижасидан манфаатдор бўлган шахсларнинг таъсир кўрсатиши истисно этиладиган тартибда, автоматлаштирилган ахборот тизимидан фойдаланган ҳолда тақсимланишига хизмат қилган;

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суд судьясининг ваколат муддати — биринчи марта сайланганда беш йилни, иккинчи марта сайланганда ўн йилни ташкил этади деган норма “Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонуни лойиҳасининг 6-моддасида фойдаланилди. (Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг 2020 йил 26 августдаги 02-09/846-сонли далолатномаси). Ушбу таклифлар судьяларнинг узоқ қафолатланган муддатга лавозимга тайинланиши ёки сайланиши, уларнинг асоссиз босим остида қолишига ва турли хил субъектлар, ижро ҳокимияти, суд тизими иерархияси ва тайинловчи орган томонидан уларнинг фаолиятига аралашишларидан холи бўлишига хизмат қилган.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Мазкур тадқиқот натижалари 12 та илмий-амалий анжуманда, жумладан 5 та халқаро, 7 та республика илмий-амалий анжуманларида муҳокамадан ўтказилган.

Тадқиқот натижаларининг эълон қилиниши. Диссертация мавзуси бўйича жами 34 та илмий иш нашр этирилган, жумладан, миллий журналларда 19 та, халқаро журналларда 3 та, илмий анжуманларда 11 та, шунингдек, 1 та монография нашр этилган.

Диссертациянинг ҳажми ва тузилиши. Диссертация таркиби кириш, бешта боб, хулоса, фойдаланилган адабиётлар рўйхатидан иборат. Диссертациянинг ҳажми 266 саҳифани ташкил этади.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Диссертациянинг **кириш** қисмида тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва зарурати, тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг устувор йўналишларига мувофиқлиги, тадқиқ этилаётган муаммонинг ўрганилганлик даражаси, диссертация мавзусининг диссертация бажарилаётган таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги, тадқиқотнинг мақсад ва вазифалари, объекти ва предмети, усуллари, тадқиқотнинг илмий янгилиги ва амалий натижаси, тадқиқот натижаларининг ишончлилиги, тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти, уларнинг жорий қилинганлиги, тадқиқот натижаларининг апробацияси, натижаларнинг эълон қилинганлиги, диссертациянинг ҳажми ва тузилиши ёритиб берилган.

Диссертациянинг **“Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларнинг юридик табиати”** номли биринчи бобида халқаро ҳуқуқ назариясида халқаро стандарт тушунчаси ва юмшоқ ҳуқуқ нормаларининг ўзига хос хусусияти, халқаро ва минтақавий ҳужжатларда ишнинг мустақил ва ҳолис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи тавсифи, суд ҳокимияти мустақиллигининг институционал жиҳатларига оид халқаро стандартларнинг Ўзбекистон қонунчилигида имплементация қилиниши масалалари очиб берилган.

Халқаро ҳуқуқ назариясидаги “халқаро стандарт”, “халқаро-ҳуқуқий стандарт” тушунчасига таъриф берган олимларнинг, хусусан, R.A.Müllerson, H.Schepel, А.С.Автономов, С.А.Горшкова, С.А.Голубок, А.Б.Степин, В.М.Шумилов ҳуқуқий қарашлари асосида халқаро стандарт тушунчаси ёритилган. Мазкур атама ҳам умумий конвенциявий қоидаларда, ҳам техник ҳужжатларда мустаҳкамлаб кўйилган одоб-ахлоққа оид қоидаларни англатиши, стандартлаштириш масалалари бўйича турли илмий ёндашувларнинг қиёсий таҳлили, ижтимоий муносабатларнинг турли соҳалардаги халқаро стандартларни таърифига нисбатан дифференциал муносабатни аниқлашга имкон берди. Мазкур омил халқаро ҳуқуқнинг турли соҳаларидаги халқаро стандартларнинг барча хилма-хил кўринишларини ўрганиш учун назарий асосни шакллантиради.

Шунингдек, халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар, миллий ва хорижий назарияни тадқиқ этган ҳолда, муаллиф “халқаро-ҳуқуқий стандарт” тушунчасига муаллифлик таърифини ишлаб чиққан. Унга кўра, халқаро-ҳуқуқий стандарт – халқаро ташкилотлар ёки давлатлар томонидан қабул қилинган принциплар, нормалар, қоидалар кўринишида ифодаланган минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар ҳисобланади. Минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар – халқаро-ҳуқуқий тизимнинг ёки унинг алоҳида соҳасининг мўътадил фаолият кўрсатиши учун зарур бўлган халқаро ҳамжамият томонидан қабул қилинган энг кам ҳуқуқий талаблардир. Халқаро-ҳуқуқий стандартлар давлатларнинг у ёки бу халқаро шартномага қўшилган ёки қўшилмаганига қараб, мажбурий ёки ихтиёрий кўринишда бўлиши мумкин.

Халқаро муносабатларни тартибга солиш жараёни юридик маънода ҳуқуқий бўлмаган қоидалар орқали тартибга солишга қаратилган тенденция кучайиб бораётганлиги кузатилмоқда. Халқаро амалиётда бундай қоидалар “юмшоқ ҳуқуқ” деб номланиб, мазкур турдаги халқаро ҳуқуқ нормаларининг икки тоифага: “юмшоқ ҳуқуқ” (soft law) ва “қаттиқ ҳуқуқ” (hard law)га ажратилиши, уларнинг ўхшаш ва фарқли жиҳатлари кўрсатиб берилган.

Диссертацияда “юмшоқ ҳуқуқ” тушунчаси тадқиқ этилиб, унинг икки тури фарқланади. Биринчи тури халқаро шартномаларда қўлланиладиган “умумий” нормалар ва принциплардир. Улар умумий шартномавий мажбуриятлар ҳисобланиб, маълум бир ҳуқуқий оқибатни келтириб чиқармайди. Иккинчи тури ўз ичига ҳуқуқий бўлмаган ҳужжатлар, халқаро ташкилотларнинг қарорлари, қўшма баёноتلар, коммюникелардаги нормаларни олиши ёритилган. Бундай “юмшоқ ҳуқуқ” нормаларининг халқаро ташкилотлар фаолиятидаги аҳамияти катта, чунки халқаро ташкилотлар бундай нормалар ёрдамида халқаро муносабатларни кўп жиҳатдан тартибга солади ва халқаро ҳуқуқнинг ривожланишига таъсир кўрсатади. Бу каби нормалар маълум бир сабабга кўра халқаро ҳуқуқ нормалари ҳал қила олмайдиган вазифаларни бажаради. Кўпинча улар “қаттиқ ҳуқуқ” нормасига йўл очиб берадиган дастлабки, ҳуқуқий тартибга солишдан олдинги тартибга солишни таъминлайди, деб хулоса қилинади.

Диссертант франциялик олим П.Вейлнинг (P.Weil) “юмшоқ ҳуқуқ нормаларининг ривожланиши халқаро-ҳуқуқий тизимнинг мустаҳкамланишига ҳисса қўшмайди”⁷ деб билдирган илмий қарашлари юзасидан илмий мунозарага киришиб, бу фикрга қўшилмаслигини, чунки юмшоқ ҳуқуқ нормалари амалиётда кенг фойдаланилаётганлиги сабабли, бундай нормаларнинг халқаро ҳуқуқ ривожланишидаги аҳамияти муҳимлигини эътироф этади. “Юмшоқ ҳуқуқ” нормалари халқаро ҳуқуқ тизимининг зарурий элементи бўлиб, “қаттиқ ҳуқуқ” билан ҳал қилиб бўлмайдиган муаммоларга ечим топишда кенг фойдаланилаётганлиги асосланган.

Бугунги глобаллашув жараёнида суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартлар универсал, минтақавий ва халқаро ноҳуқумат ташкилотлари доирасида қабул қилинган бўлиб, уларнинг айримлари мажбурий тусга эга бўлган халқаро стандартлар ҳисобланса, аксарияти тавсиявий аҳамият касб этиши кўрсатиб берилди. Жумладан, Ўзбекистон қўшилган “Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида”ги халқаро пакт ва унинг назорат механизми мажбурий тусга эга бўлган халқаро стандарт ва механизмга мисол бўла олади.

Халқаро ва минтақавий ҳужжатларда ишнинг мустақил ва холис суд томонидан адолатли кўриб чиқилиши ҳуқуқига оид нормалар тадқиқ қилинган. Хусусан, “Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида”ги халқаро пактнинг 14-моддаси 1-бандида “Барча шахслар судлар ва трибуналлар олдида тенгдир. Ҳар бир киши унга қўйилаётган ҳар қандай жиноий айблов

---

⁷ Weil, P. Towards Relative Normativity in International Law? //American Journal of International Law. 1983. Vol. 77. N 3. P. 413—442.

кўриб чиқиладиганда ёки бирор-бир фуқаролик жараёнида унинг ҳуқуқ ва бурчлари аниқланаётганида қонунга мувофиқ тузилган нуфузли, мустақил ва холис суд томонидан мазкур иш адолатли ҳамда очиқ ҳолда кўриб чиқилиши ҳуқуқига эга” деб қайд қилинган норма ҳеч қандай истисноларга йўл қўймайдиган императив норма ҳисобланиши ҳақида хулосага келган.

Тадқиқот ишида одил судловга бўлган ҳуқуқ инсон ҳуқуқлари билан бевосита боғлиқ бўлган умумэтироф этилган халқаро-ҳуқуқий норма ҳисобланиши (Л.Зайцева), бу ҳуқуқнинг илдизи ҳам табиий, ҳам ижобий ҳуқуққа бориб тақалиши, табиий ҳуқуқ “табиий одил судлов” концепцияси доирасида адолатли тартиботни ишлаб чиққани борасидаги ҳуқуқшунос олимларнинг (Peter W. Hogg, Bradley A.W., Ewing K.D.) илмий қарашлари ўрганилиб, демократик ҳуқуқий давлатнинг энг муҳим белгиларидан бири ҳам айнан суд ҳокимияти мустақиллиги ҳисобланиши, бунинг учун судьялар ҳар қандай ташқи аралашлардан холи бўлиши лозимлиги асослантирилган.

Илмий адабиётларда айрим тадқиқотчилар (Е.В.Бурдина, Д.А.Бурдин, Bacre Waly Ndiaye, Param Cumaraswamy) суд ҳокимиятининг мустақиллиги принципи ҳокимиятлар тақсимланиши принциpidан келиб чиқиши, ушбу принципга мувофиқ, ижро, қонунчилик ва суд ҳокимиятлари бошқарувнинг учта алоҳида ва мустақил тармоғини ташкил этиши, бундай бўлиниш туфайли ҳокимият тармоқларининг биронтасига бошқа тармоқ ваколатларига аралашувига руҳсат берилмаслиги борасидаги илмий қарашларига қўшилган ҳолда, ҳокимиятлар тақсимланиши принципи мустақил ва холис суд ҳокимиятининг тамал тоши ҳисобланиши, суд ҳокимиятининг мустақиллиги унинг ишига ва қарорлари ижросига аралашмаслик орқали қўллаб-қувватланиши кераклиги, суд ҳокимиятининг институционал мустақилликка эга бўлиши, судьялар эса суд тизимининг ичида ва унинг бошқа институтларига нисбатан шахсий мустақилликдан фойдаланиши кераклиги ҳақида хулосага келинган.

Тадқиқот ишида БМТнинг “Суд органлари мустақиллигининг асосий принциплари” таҳлил қилиниб, суд ҳокимиятининг мустақиллиги деганда қарорлар қабул қилиш учун зарур бўлган ҳам индивидуал, ҳам институционал мустақиллик тушунилиши, шунинг учун, суд ҳокимияти мустақиллиги бу ҳам менталитет, ҳам институционал, ҳамда функционал механизмлар йиғиндиси ҳисобланиши асослаб берилган. Биринчиси фактга нисбатан судьянинг мустақиллигини англатса, иккинчиси эса суд органлари ва бошқа субъектлар хусусан, ҳокимиятнинг бошқа тармоқлари ўртасидаги муносабатларни аниқлашга нисбатан қўлланилиши, бу суднинг ҳам ҳақиқий мустақиллигини, ҳам уни жамият томонидан тушунилишини кафолатлайди. Агар суд ҳокимияти ҳокимиятнинг бошқа тармоқларидан институционал жиҳатдан мустақил бўлмаса, судьяни индивидуал жиҳатдан мустақил деб ҳисоблаш мантиқан нотўғрилиги тўғрисида фикр юритади.

Академик А.Х.Саидов “суд органларининг институционал мустақиллиги таъминланмаган ва белгиланган тартибда ҳимоя қилинмаган бўлса, осонгина

коррупциялашиши мумкин”⁸ деб қайд қилади. Профессор М.Лачс (Lachs, M.) “судьяларнинг индивидуал мустақиллиги ўзига хос сиёсий тузумга эмас, балки судьяларнинг холислиги, шахсий сифатлари, характериға боғлиқ эканлигини”⁹ эътироф этади. Муаллиф юқоридаги олимларнинг фикрларига қўшилган ҳолда, суд ҳокимияти мустақиллигининг институционал ва индивидуал жиҳатлари ўзаро бир-бириға боғлиқлиги, бири-иккинчисини тўлдирувчи омил ҳисобланишини асослайди.

Диссертациянинг **“Одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатларини тартибга солишға қаратилган халқаро стандартларнинг ҳуқуқий тавсифи”** номли иккинчи бобида одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг муҳим шарти, судьяларнинг холислиги, ҳалоллиги ва поклиги суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг муҳим кафолати, судьяларнинг касбий фаолияти ва шахсий ҳаётида одоб-ахлоқ принципларига риоя қилиш суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг таркибий қисми сифатида очиб берилган.

Унда “Судьяларнинг одоб-ахлоқиға оид Бангалор принциплари” ҳамда Ўзбекистон “Судьялар одоб-ахлоқ кодекси”¹⁰даги одил судловнинг ахлоқий-этик принциплари қиёсий-ҳуқуқий тадқиқ қилинган.

Диссертацияда судьяларнинг холислиги адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқнинг муҳим жиҳати ҳисобланиши, судьялар холис ва ўз қарорларини далилларға ҳамда қўлланиладиган қонунчиликка асослантириб, ҳеч қандай шахсий адоватларсиз ёки кўрилаётган ишға ва унда иштирок этаётган шахсларға нисбатан олдиндан шаклланган фикрларсиз ҳамда тарафларнинг манфаатларни кўзлаб ҳаракат қилмасликлари лозимлиги асослантирилган.

Шунингдек, ҳалоллик ва поклик сифатлари маънавият ва адолатлиликнинг мезонлари ҳисобланиши, ҳалоллик ва покликнинг таркибий элементлари бу судьяларнинг тўғрилиги ва ахлоқий принципларидан иборат бўлиши лозимлиги тўғрисидаги фикрларни илғари сурган.

Судья нафақат ўзининг мансаб мажбуриятларини ижро этишда, балки ҳамма вақт ўзининг судьялик лавозимиға муносиб равишда ўзини тутиши, ёлғон, алдов, фирибгарликдан холи бўлиши кераклиги ҳамда ўзининг хулқи ва характерида лойиқлик, тўғриликни шакллантириши ва кўрсатиши кераклиги, ҳалоллик ва покликнинг катта-кичиги йўқлиги ҳамда бу мутлақ категория ҳисобланиши кўрсатиб берилган.

Тадқиқот ишида судьянинг нафақат ҳалол бўлиши, балки уни худди шундай сифатдаги шахс деб тушуниш ҳам кераклиги ҳақида хулоса қилинган. Судьянинг мажбурияти нафақат адолатли ва холис қарор қабул қилишдан иборат, балки уни шундай тарзда қабул қилиши керакки, токи бундай қарорнинг адолатлилиги ва холислигиға ҳамда судьянинг ҳалоллиги

⁸ А.Х.Саидов “Актуальные вопросы обеспечения независимости судебной власти”. Ўзбекистон Республикаси судьялар олий кенгаши “Суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг долзарб масалалари” мавзусидаги 2019 йил 26 ноябрдаги халқаро конференция материаллари тўплами. Т.: -2020. -Б.18.

⁹ Lachs M. A few thoughts on the independence of judges of the International Court of Justice. Columbia Journal of Transnational Law, 25(3), 1987. -P. 596.

¹⁰ Ўзбекистон Судьялар олий кенгашининг 2018 йил 29 январдаги СОКҚ-490-III-сон қарори билан тасдиқланган.

ва поклигига нисбатан ҳеч қандай шубҳа-гумонга ўрин қолмасин, деб хулосага келинган.

Тадқиқотда АҚШнинг айрим штатлари, Венгрия, Литва ва Инсон ҳуқуқлари бўйича Европа суди қарорларидан ҳокимиятнинг ижро этувчи ва қонун чиқарувчи тармоқлари томонидан тегишли алоқалар ва таъсир ўтказишга доир баъзи мисоллар келтирилади ва уларда судьялар томонидан ёки суд этикаси бўйича маслаҳат қўмиталари томонидан қандай қарорлар қабул қилингани ўз аксини топган.

Диссертацияда судьяларнинг мустақиллиги, холислиги масаласини тадқиқ этган ҳуқуқшунос олимлар (P.H.Russell, D.M O'Brien, N.Stephen, D.Pimentel, S.Shetreet, C.Geyh, Д.М.Филин, А.В.Боровков, Ш.Аббосов, С.Солиев, Р.Тошбоев)нинг асарлари таҳлил қилиниб, суд ҳокимияти мустақиллиги ва холислиги тушунчалари самарали одил судловни амалга оширишнинг тамал тошлари ҳисобланиши, бу икки тушунча иккита алоҳида бир-бирига алоқадор бўлган ёйлар билан тасвирланиши эътироф этилади.

Диссертацияда судьяларнинг профессионал ва шахсий ҳаётида этик нормаларга риоя қилиши ва бундай риоя қилишни намоёиш этиши судья ҳаётининг муҳим элементлари ҳисобланиши, шу билан бирга, судья нима қилиши ёки нима қилмаслигида эмас, балки жамоатчиликнинг судья тўғрисидаги фикрлари муҳимлиги ҳақидаги қарашни илгари суради.

Ўзбекистонлик олимлар Б.И.Исмаилов, И.И.Насриевлар фикрига кўра, “судьянинг суд функциялари бошқа барча фаолиятидан устун туриши керак”¹¹. Муаллиф юқоридаги фикрга қўшилган ҳолда, судьялар нафақат ишни кўриб чиқиш ва у бўйича қарор қабул қилиш билан маълум даражада шуғулланиши, балки маъмурий функцияларни ҳам бажаришини қайд қилади. Шу жараёнда суд функциясини бажариш ҳақиқатдан ҳам муҳимлигини эътироф этган ҳолда, суд бошқарувини амалга ошириш ҳам одил судлов самарадорлигини таъминловчи муҳим омил эканлиги асослантирилган.

Шунингдек, судья одил судловни амалга ошириш билан боғлиқ касбий фаолиятида ва хизматдан ташқари вақтда намунали ҳаёт тарзига эга бўлиши кераклиги, жамоатчилик кўз ўнгида судьялик мансабига мос тарзда хушмуомалали ва ўз-ўзини назорат қилган ҳолда тутиши лозим, чунки судьядаги номуносиб темперамент одил судлов нуфузига путур етказди ҳамда судьянинг юқори даражадаги мансаб мавқъеига мос келмаслиги асослантирилган.

Тадқиқотда судья қонунни талқин қилиш ва қўллашга доир ҳуқуқ масаласида юқори нуфуз ва малакага эга бўлиши кераклиги, шу билан бирга, судья ўзини шундай тутиши ва ҳаракат қилиши керакки, токи суд процессидаги тарафлар унинг холислилигига ишониши лозимлиги ҳақида хулоса қилинади.

Диссертациянинг **“Судьялар интизомий жавобгарлигига оид халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси”** номли учинчи бобида

---

¹¹ Исмаилов Б.И., Насриев И.И. Международные стандарты в сфере справедливого правосудия и их реализация в Республике Узбекистан: учебник. –Т.2020. –С.225.

судьяларга нисбатан интизомий иш юрителишга доир халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибасининг қиёсий-ҳуқуқий таҳлили, судьяларнинг интизомий жавобгарлигига оид халқаро стандартларни Ўзбекистон миллий қонунчилигига имплементация қилиш истиқболлари ўрганилган.

Судьяларга нисбатан интизомий иш юрителишга доир ЕХХТ доирасидаги 1990 йилги Копенгаген ва 1991 йилги Москва ҳужжатлари, Киев тавсиялари ва “Судьялар мақоми тўғрисида”ги Европа хартияси ҳамда хорижий давлатлар тажрибаси тадқиқ қилинган.

Диссертацияда халқаро ҳужжатлар ва хорижий давлатлар қонунчилигида судьяларга нисбатан интизомий ишни кўриб чиқиш бир қатор ҳуқуқбузарликлар ва уларга тегишинча жазо чораларини қўллаш назарда тутилгани ҳамда уларнинг бажарадиган иш тартиби мустақил орган ёки суд томонидан амалга оширилиши, бунда одил судлов муҳокамасига оид асосий принципларга риоя қилиниши шартлиги ҳамда шикоят қилиш ҳуқуқи билан таъминлаши лозимлиги ҳақидаги фикрларни илгари сурган.

Тадқиқот ишида хорижий давлатлар тажрибасида судьяларнинг интизомий жавобгарлик ишлари билан шуғулланувчи бир-биридан фарқ қиладиган учта асосий тизим мавжудлиги кўрсатиб берилган: биринчи тизим, миллий суд кенгаши (махсус қўмита ёки унинг қошидаги махсус орган) (Албания, Болгария, Хорватия, Франция, Грузия, Италия, Украина ва Испания); иккинчи тизим, интизомий жавобгарлик масалалари бўйича қарорлар миллий суд кенгаши таркибига кирмайдиган мустақил коллегиялар (Литва, Норвегия, Англия ва Уэльс, Шимолий Ирландия, Шотландия); учинчи тизим, интизомий жавобгарлик масалалари бўйича қарорлар судлар томонидан қабул қилинади (Австрия, Германия, Болгария, Хорватия, Франция, Грузия).

Диссертацияда халқаро стандартларга мувофиқ, интизомий жавобгарлик масаласи доирасида ишларни саралаш вазифаси ёки шикоятни қабул қилиш, кўриб чиқиш ва қарорлар қабул қилиш айна бир орган ёки айна бир шахслар томонидан бажарилиши ман этилиши борасида хулосага келинган.

Шунингдек, интизомий жавобгарлик ишлари шундай ҳолатларда кўзғатилиши мумкинки, унда миллий қонунчиликда ифодаланган ҳуқуқбузарликларга мувофиқ равишда ҳуқуқбузарлик хатти-ҳаракатини содир қилганликда судья айбланади ёки шубҳа остига олинади, одатда, бундай ишни кўзғатиш фақат жиддий оқибатларга олиб келган диёнатсизликка йўл қўйилган хатти-ҳаракат учун амалга оширилади. Судьяларнинг одоб-ахлоқ кодексига назарда тутилган етарлича умумий мақсад ва қоидаларни эътиборга олиб, бундай кодексларнинг қоидаларини бузиш интизомий жавобгарлик ишини кўзғаш учун асос бўлмаслиги кераклиги асослаб берилган.

Тадқиқот ишида судьялар ишни кўриш бўйича қонунни шарҳлаш, фактларни ёки далилларни баҳолаш учун жиноий ёки интизомий жавобгарликка тортилиши мумкин эмаслиги, қасддан ёки жиддий оқибатларга олиб келган диёнатсизликка йўл қўйилган эҳтиётсизлик ҳолатлари бундан мустасно эканлиги бўйича хулосалар қилинган. Бундан

ташқари, судьяларнинг апелляцияда бекор қилинган ёки ўзгартирилган қарорлари учун шахсий жавобгарликка тортиш мумкин эмаслиги борасида таклифлар берилган.

Диссертацияда қандай қилмишлар маълум бир жазо чораларини қўллашга олиб келишини аниқ кўрсатиш борасида, жазонинг кенг қамровини, яъни энг оддийсидан то жиддий оқибатга эга бўлган жазо турларини назарда тутиши кераклиги, бундай жазо турлари ҳуқуқбузарликнинг жиддийлик даражасига мутаносиб бўлиши шартлиги тўғрисида хулоса қилинган.

Судьяларнинг интизомий жавобгарлигига оид халқаро стандартларни Ўзбекистон миллий қонунчилигига имплементация қилиш билан боғлиқ масала тадқиқ этилиб, унда судьяларнинг интизомий жавобгарлигига оид халқаро стандартлар (ЕХХТ Киев тавсиялари, Европа Кенгаши вазирлар кўмитасининг тавсиялари) ва хорижий давлатлар қонунчилиги (Арманистон, Россия Федерацияси, Беларусь, Грузия, Литва Қозоғистон, Украина, Молдова) таҳлил қилинган.

Тадқиқот ишида халқаро стандартларга мувофиқ суд раисларининг ваколати вакиллик ва маъмурий функциялар билан чекланиши кераклиги, улар судьяларни танлаш ҳамда судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишлари муҳокамасида иштирок этмасликлари лозимлиги бўйича таклифлар асослантирилган.

Шунингдек, халқаро стандартларга мувофиқ, судьялар фақатгина қонундан белгиланган ножўя хатти-ҳаракат учун адолатли ҳамда тегишли тартибга кўра суд ёки бошқа мустақил орган томонидан интизомий жавобгарликка тортилиши, судьяларга нисбатан интизомий ишларни олиб бориш қонун асосида тартибга солиниши лозимлиги, бундай жараёни олиб бориш бўйича масъулият эса асосан судьялардан таркиб топган мустақил орган, масалан судьялар кенгаши ёки суд зиммасига юкланиши лозимлиги бўйича хулоса асослантирилган.

Тадқиқотда судьянинг ўзига нисбатан интизомий ишни кўриб чиқиш жараёнида иштирок этиш ва ўз вакилига эга бўлиш ҳуқуқини таъминлаш лозимлиги, Судьялар олий малака ҳайъатининг қарори билан интизомий жавобгарликка тортилган судьянинг бу қарор устидан Кенгашга шикоят қилиш ҳуқуқини таъминлаш лозимлиги бўйича таклифлар берилган.

Диссертациянинг **“Судьялар корпусини шакллантириш ва суд ҳокимияти ҳисобдорлигига оид халқаро стандартлар таҳлили”** номли тўртинчи бобида судьялик лавозимларига номзодларни танлов асосида танлаш ва тайинлашга оид халқаро стандартлар ва Ўзбекистон қонунчилигининг қиёсий-ҳуқуқий таҳлили, судьяларнинг лавозимда кўтарилиши ва судьяларни бир суддан бошқасига ўтказишга оид халқаро стандартларнинг мустақил судьялар корпусини шакллантиришдаги аҳамияти, суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва ҳисобдорлиги ўртасидаги муносиб мувозанатни таъминлаш одил судловни самарали амалга оширишнинг гарови эканлиги каби масалалар очиқ берилган.

Диссертацияда судьялар корпусини шакллантиришнинг иккита асосий тури: сайлов тизими ва тайинлаш тизими ажратиб кўрсатилади. Сайлов тизими тўғридан-тўғри аҳоли ёки парламент томонидан ўтказиладиган сайловларни ўз ичига олиши, сайлов тизимидан фойдаланишнинг ижобий жиҳатлари сайланган судьяларга кўпроқ қонунийликни таъминлаш ва жамиятнинг уларга ишончи ортишига амалий таъсир қилиши қайд қилинган. Бироқ, сайлов тизими судьялар иштирокидаги сиёсий кампанияларга ва сайлов жараёнини сиёсийлаштиришга олиб келиши мумкинлиги танқид қилинади. Тайинлаш асосида суд тизимини шакллантириш турида президент, парламент ёки ҳукумат бу масалада марказий ўринни эгаллаши қайд қилинган (Италия, Португалия, Хорватия, Македония, Венгрия, Туркия). Судьяларни тайинлаш жараёнини сиёсий таъсирлардан ҳимоя қилиш мақсадида суд ҳамжамияти томонидан тайинлаш моделидан кенг фойдаланишнинг мақсадга мувофиқлиги асослаб берилган.

Мустақил судьялар корпусини шакллантириш бўйича Ш.Абдуқодиров, Ж.Абдурахмонхўжаев каби олимларнинг тадқиқотларини таҳлил қилган ҳолда, қуйидаги хулосаларга келинган: биринчидан, судьяларнинг тайинланиши, танланиши, лавозимда кўтарилиши, бошқа судга ўтказилиши жараёни ҳар қандай сиёсий таъсирдан холи бўлиши керак; иккинчидан, судьяларнинг тайинланиши, танланиши, лавозими кўтарилиши, бошқа судга ўтказилиши фақатгина холис мезонлар: қобилияти, ахлоқий фазилатлари катта иш ва ҳаётий тажрибага эга эканлиги инобатга олинishi асосида амалга оширилиши лозим; учинчидан, судьяларнинг лавозимда кўтарилиши тўғрисидаги қарор суд органининг мустақил кенгаши томонидан қабул қилиниши лозим; тўртинчидан, судьяларнинг тайинланиши ёки лавозими кўтарилиши Конституция ва қонунчиликка мувофиқ давлат раҳбарининг ваколати доирасида амалга оширилса, суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлаш заруратидан келиб чиққан ҳолда мустақил судьялар кенгаши тавсиялари асосида давлат раҳбари томонидан амалга оширилиши мақсадга мувофиқ; бешинчидан, лавозимларни тақсимлаш ва бошқа судга ўтказиш судьяларга нисбатан жазо чораси сифатида қўлланилмаслиги керак; олтинчидан, барча фуқаролар каби судьялар ҳам чиқарилган қарорлардан қаноатланмаган тақдирда шикоят қилиш ҳуқуқига эга бўлишлари керак; еттинчидан, судьяларни танлаш, тайинлаш ва лавозимга ўтказиш жараёнлари шаффоф ва очик бўлиши лозим.

Диссертацияда БМТнинг “Суд органлари мустақиллигининг асосий принциплари”, “Одил судлов мустақиллиги тўғрисидаги умумжаҳон декларацияси” (Сингви декларацияси), Европа Кенгаши Вазирлар кўмитасининг (2010 й.) 12-сонли Тавсияси, “Судьяларнинг мақоми тўғрисида”ги Европа Хартияси каби халқаро стандартларда судьяларнинг лавозимда кўтарилиши, бошқа судга ўтказилиши ва уларни ротация қилиш масалалари тадқиқ қилиниб, бу жараён ҳар қандай сиёсий таъсирдан холи бўлиши кераклиги, судьялар корпусини шакллантириш жараёнида қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятларнинг ролини минималлаштириш борасида фикрлар илгари сурилган.

Судьяларнинг лавозимда кўтарилиши тўғрисидаги қарор суд органининг мустақил кенгаши томонидан қабул қилиниши лозимлигини, бу масаласидаги қарор ижро этувчи ёки қонун чиқарувчи ҳокимият томонидан эмас, айнан мустақил бўлган суд органининг кенгаши томонидан амалга оширилиши лозимлиги асослантирилган.

Суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва ҳисобдорлиги ўртасидаги муносиб мувозанатни таъминлаш одил судловни самарали амалга ошириш гарови эканлиги, уларнинг ўзаро бир-бири билан боғлиқлиги тадқиқ қилиниб, суд органларининг ҳисобдорлиги одил судлов иштирокчиларининг нотўғри хатти-ҳаракатлари, нолайиқ ёки ахлоқсиз хатти-ҳаракатларининг олдини олиш учун кераклиги ва бу ҳолат суд ҳокимияти мустақиллиги билан чамбарчас боғлиқлиги асослантирилган. Суд ҳокимияти мустақиллигининг мутлақ эмаслиги, балки суд органларининг ҳисобдорлиги билан чегараланганлиги, бу ўз навбатида суд ҳокимияти мустақиллиги ва ҳокимиятлар ваколатлари тақсимланишининг асосий принципларига мос келиши кераклиги, шу билан бирга, унинг тартиб-таомиллари халқаро одил судлов стандартларига мувофиқ бўлиши кераклиги бўйича хулоса қилинган.

Шунингдек, суд органларининг ҳисобдорлигини жорий қилиш жараёни ханузгача ҳисобдорликни ўч олиш, корпоративизм ёки одил судлов иштирокчиларига ташқи ва ички босим ўтказиш сифатида фойдаланиш ва бу қийинчиликларни енгиб ўтишда давлатларга ёрдам берадиган халқаро стандартларнинг мавжуд эмаслиги, давлатлар самарали, холис, шаффоф ва инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳуқуққа мос келадиган, суд ҳокимияти учун ички ҳисобдорлик тизимини яратишга асос яратиш мақсадида суд ҳокимиятининг ҳисобдорлиги бўйича БМТ доирасида халқаро стандартларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишни таклиф қилади.

БМТ доирасида суд органларининг ҳисобдорлиги масаласида аниқ ва махсус ҳал қиладиган халқаро шартноманинг йўқлиги асосланган ва БМТ доирасида суд ҳокимияти мустақиллиги ва инсон ҳуқуқлари бўйича бошқа тегишли халқаро стандартларга мувофиқ суд ҳокимияти ҳисобдорлиги бўйича халқаро ҳужжатни қабул қилиш таклифи берилган.

Диссертацияда бир қатор хорижий олимларнинг (S.Shetreet, M.Gleeson, E.Handsley, J.J.Spigelman, C.Geyh, D.Drummond, L.Seidman, T.Riddel, L.Hausegger, M.Hennigar) суд ҳокимияти ҳисобдорлиги борасидаги илмий фикр-мулоҳазалари таҳлил қилиниб, суд ҳокимияти ўз функцияларини бажариши жараёнида баъзи ўзбошимчалик ҳолатларига учраши ҳамда ваколатини суиистеъмол қилинишининг олдини олишга зарурат мавжудлиги сабабли суд ҳокимиятининг жамоатчиликка ҳисобот бериши мақсадга мувофиқ, деб хулоса қилинган.

Диссертациянинг **“Ўзбекистонда суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари”** номли бешинчи бобида Ўзбекистонда суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш борасида олиб борилаётган суд-ҳуқуқ ислохотларининг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатлари, Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгашининг суд ҳокимияти

мустақиллигини таъминлашдаги ролини кучайтиришнинг ташкилий-ҳуқуқий масалалари, Ўзбекистонда коронавирус пандемияси даврида одил судловга эришишга оид халқаро стандартларни қўллашнинг ташкилий-ҳуқуқий муаммолари тадқиқ қилинган.

Диссертацияда Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мустақамланган ҳокимиятлар тақсимланиши принципнинг ҳуқуқий асосларини, яъни Конституциянинг 11, 106, 111-моддаларини мазмунан таҳлил қилинган.

Тадқиқотда Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгашининг суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашдаги ролини кучайтириш билан боғлиқ халқаро стандартлар (ЕХХТ Киев тавсиялари, Судьялар мақоми тўғрисидаги Европа хартияси) ва хорижий давлатлар (Молдова, Словения, Словакия, Литва, Украина, Болгария, Испания, Венгрия, Греция) қонунчилиги тадқиқ қилинган.

Юридик адабиётларда (Bell John, John Owen Haley) суд кенгаши концепцияси XIX аср охирида Францияда қўлланила бошлагани ва суд ҳокимияти мустақиллигини ҳимоя қилиш учун мўлжаллангани қайд этилган. Биринчи замонавий суд кенгаши 1946 йилда Францияда (Conseil Supérieur de la Magistrature) таъсис этилган. Кейинчалик 1948 йилда Италияда (Consiglio Superiore della Magistratura) тузилгани, лекин бу муассаса 1958 йилда ўз фаолиятини бошлагани, бугунги кунда Европа суд кенгашлари тармоғига 22 мамлакат Кенгашлари кириши диссертацияда қайд қилинган.

Диссертацияда Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзолари таркибининг шакллантирилишида судьялар корпуси иштирокини кучайтириш масаласида халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибасига асосланиб, Судьялар олий кенгаши таркиби судьялар корпуси томонидан демократик принциплар асосида сайланадиган аъзолардан шакллантирилиши лозимлиги бўйича таклиф асослантирилган.

Профессор М.М.Мамасиддиқовнинг “Судьялар олий кенгашининг ҳеч бўлмаганда ярми сайланган судьялардан иборат бўлиши, шунингдек, корпоративчиликдан қочиш ва мувозанатни сақлаб туриш мақсадида судьялар кенгашининг бошқа аъзолари парламент томонидан сайланиши, улар адвокатлар, ҳуқуқшунос олимлар, фуқаролик жамиятининг вакилларидан иборат таркиб бўлиши”¹² борасидаги қарашлари билан илмий мунозарага киришиб, жамоатчилик асосидаги аъзоларнинг парламент томонидан сайланиши сиёсийлаштиришга олиб келиши мумкинлигини, сиёсий таъсирлардан ҳимоя қилиш мақсадида суд ҳамжамияти томонидан сайланишининг мақсадга мувофиқлиги асослаб берилган.

Худди шундай, Судьялар олий кенгаши раиси судьялар корпуси томонидан демократик принциплар асосида сайланган аъзолар ичидан сайланиши мақсадга мувофиқлиги асослантирилган.

---

¹² Мамасиддиқов М.М. Ҳаракатлар стратегияси: қонун устуворлигини таъминлаш ҳамда суд-ҳуқуқ ислохотларини такомиллаштиришдаги туб бурилиш // Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизими янада ислох қилишнинг устувор йўналишлари (мақолалар тўплами) / Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов. Т.: “Ноширлик ёғдуси” -2017. -Б.8.

Тадқиқотда “Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида”ги қонунининг 5-моддасида кўрсатилган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар вакиллари кенгаш таркибидан чиқариб ташлаш лозимлиги, халқаро стандартларга мувофиқ бу каби кенгашлар таркибида ижро этувчи ва қонун чиқарувчи ҳокимият вакиллари, жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар вакиллари кенгаши бўлиши мақсадга мувофиқ эмаслиги тўғрисида хулоса қилинган.

Худди шундай, жамоатчилик асосида фаолият кўрсатадиган мутахассисларни танлаб олишга қўйиладиган мезонларнинг аниқ белгиланмаганлиги, етарлича кўникма ва малакага эга бўлмаган мутахассисларнинг Кенгаш аъзоси бўлишига олиб келиши мумкинлиги тўғрисидаги фикрларни илгари сурилган.

Тадқиқотда судьяларни янги муддатга тайинлаш тизимини қайта кўриб чиқиб, уларни пенсия ёшига қадар тайинлашнинг мақсадга мувофиқлиги асосланган. Судьяларнинг узоқ кафолатланган муддатга лавозимга тайинланмаслиги уларнинг асоссиз босим остида қолишига ва турли хил субъектлар – ижро ҳокимияти, суд тизими иерархияси ва тайинловчи орган томонидан уларнинг фаолиятига аралаштирилари олиб келиши мумкинлиги борасида хулоса қилинган.

Тадқиқот ишида фавқулодда ҳолатларда, шу жумладан, COVID-19 пандемияси ва бошқа инқирозли ҳолатларда адолатли суд муҳокамасига ва бошқа асосий ҳуқуқ ва эркинликларга мувофиқ одил судловга самарали эришиш бўйича таклиф асослантирилган.

ХУЛОСА

Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро-ҳуқуқий стандартларни имплементация қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини тадқиқ қилиш натижасида қуйидаги илмий-назарий хулосалар, қонунчиликни такомиллаштириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди.

Илмий-назарий хулосалар:

1. Халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар, миллий ва хорижий назарияни тадқиқ этган ҳолда, “халқаро-ҳуқуқий стандарт” тушунчасига қуйидаги муаллифлик таърифи ишлаб чиқилди: халқаро-ҳуқуқий стандарт – халқаро ташкилотлар ёки давлатлар томонидан қабул қилинган принциплар, ҳуқ-атвор қоидалари кўринишида ифодаланган минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар ҳисобланади. Минимал халқаро-ҳуқуқий нормалар – халқаро-ҳуқуқий тизимнинг ёки унинг алоҳида соҳасининг мўътадил фаолият кўрсатиши учун зарур бўлган халқаро ҳамжамият томонидан қабул қилинган энг кам ҳуқуқий талаблардир. Халқаро-ҳуқуқий стандартлар давлатларнинг у ёки бу халқаро шартномага қўшилган ёки қўшилмаганига қараб, мажбурий ёки ихтиёрий кўринишда бўлиши мумкин.

2. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартлар ишнинг мустақил ва холис судлар томонидан адолатли кўриб чиқилиши ҳуқуқини кўзда тутди. Уларга мувофиқ, ишнинг мустақил ва холис суд томонидан

кўриб чиқилишига бўлган ҳуқуқ мутлақ ҳисобланиб, ҳеч қандай истисноларсиз таъминланиши лозим. Одил судловга эришиш барча учун очиқ ва осон бўлиши ҳамда адолатли суд муҳокамасининг таъминланиши кафолатланган бўлиши керак.

3. Фавқулодда ҳолатларда, шу жумладан, COVID-19 пандемияси ва бошқа инқирозли ҳолатларда адолатли суд муҳокамасига ва бошқа асосий ҳуқуқ ва эркинликларга мувофиқ одил судловга самарали эришиш, шу жумладан, суд фаолиятининг белгиланган ҳуқуқий тартиботини ва узлуксизлигини таъминлаш, функционаллик, ҳисобдорлик, шаффофлик ва холисликни сақлаб қолиш учун суд органларини зарур ресурслар ва имкониятлар билан таъминлаш, шу билан бирга, ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи ҳеч қандай истисноларсиз таъминланиши лозимлиги халқаро-ҳуқуқий стандартларда белгиланган.

4. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро ва минтақавий стандартлар таҳлилига кўра, суд ҳокимиятини ҳокимиятнинг бошқа тармоқларидан мустақил деб ҳисоблаш учун қуйидаги ҳолатлар эътиборга олинади:

биринчидан, судьяликка тайинлаш усуллари, судьялик лавозимида бўлиш муддати, иш шароитлари, ташқи босимдан ҳимоя кафолатларининг мавжудлиги;

иккинчидан, суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг энг кам учта шарти қуйидагилардан иборат:

судьялик лавозимини эгаллаш муддати: судьянинг лавозимда бўлиш муддати (умрбод, нафақа ёшигача ёки қатъий белгиланган муддат) бу судьянинг фаолиятига ижро ҳокимияти ёки уни тайинлаган бошқа орган томонидан ўзбошимчалик билан аралашидан кафолатлаш ҳисобланади;

молиявий таъминоти: суд ҳокимияти молиявий масалаларда мустақил бўлиши ва ўз функцияларини самарали амалга ошириш учун етарли маблағга эга бўлиши лозим. Бу масала ижро ҳокимияти томонидан ўзбошимчалик билан аралашиб объектига айланиб қолиши мумкин эмас, чунки бу судьянинг мустақиллигида ўз аксини топадиган ҳолат ҳисобланиб, унинг иш ҳақи ва пенсия таъминотига бўлган ҳуқуқини кафолатлашни таъминлайди;

институционал мустақиллик: суд функциясини тўғридан-тўғри амалга оширишга оид маъмурий масалаларда ижро этувчи ва қонун чиқарувчи ҳокимиятлардан мустақилликни аниқлатади.

5. Одил судловнинг ахлоқий-этик жиҳатлари суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг муҳим кўрсаткичи ҳисобланади. Судья одил судловни амалга ошириш билан боғлиқ касбий фаолиятида ва хизматдан ташқари вақтда намунали ҳаёт этик нормаларга риоя қилиши, намунали ҳаёт тарзига эга бўлиши керак. Жамоатчилик кўз ўнгида судьялик мансабига мос тарзда хушмуомалали ва ўзини-ўзи назорат қилган ҳолда тутиши керак, чунки судьядаги номуносиб хулқ-атвор одил судлов жараёни аҳамиятига путур етказди ҳамда судьянинг юқори даражадаги мансаб мавқеига мос келмайди.

6. Халқаро стандартларда белгиланган ҳалоллик ва покликнинг таркибий элементлари бу судьяларнинг тўғрилиги ва ахлоқий принципларидир. Судья нафақат ўзининг мансаб мажбуриятларини ижро этишда, балки ҳамма вақт ўзининг судьялик лавозимига мос равишда ўзини лойиқ тутиши, ёлғон, алдов, фирибгарликдан холи бўлиши ҳамда ўзининг хулқи ва характерида лойиқлик, тўғрилиқни шакллантириши ва кўрсатиши керак. Ҳалоллик ва покликнинг катта-кичиги йўқ ва бу мутлақ категория ҳисобланади.

7. Халқаро-ҳуқуқий стандартлар ва хорижий давлатлар қонунчилигида судьяларга нисбатан интизомий ишни кўриб чиқиш бир қатор ҳуқуқбузарликлар ва уларга тегишинча жазо чораларини қўллаш назарда тутилган бўлиб, уларнинг тартиботи мустақил орган ёки суд томонидан амалга оширилиши, бунда одил судлов муҳокамасига оид асосий принципларга риоя қилиниши ҳамда судьянинг ўзига нисбатан интизомий ишни кўриб чиқиш жараёнида иштирок этиши, шикоят қилиши ва ўз вакилига эга бўлиш ҳуқуқини таъминлаш кераклиги қайд қилинган.

8. Интизомий жазони қўллаш аниқланган ҳуқуқбузарликка тенг бўлган мутаносиблик принципига мувофиқ амалга оширилиши шарт, яъни судьянинг қандай турдаги ҳуқуқбузарликлари учун қайси интизомий жазо қўлланилиши мумкинлигини аниқ белгилаш лозим. Фақат энг жиддий ҳолатларда судьяни ўз вазифасидан четлатиш мумкин, интизомий жазо қўллаш тўғрисида хулоса қабул қилишда судьялар томонидан йўл қўйилган эҳтиётсизлик учун ҳар қандай ҳолатда ҳам жазо қўлланилмаслиги шарт.

9. Судьялар ишни кўриш бўйича қонунни шарҳлаш, фактларни ёки далилларни баҳолаш учун жиноий ёки интизомий жавобгарликка тортилиши мумкин эмас, қасддан ёки қўпол эҳтиётсизлик ҳолатлари бундан мустасно. Бундан ташқари, судьяларни апелляцияда бекор қилинган ёки ўзгартирилган қарорлари учун шахсий жавобгарликка тортиш ман қилинади.

10. Хорижий давлатлар тажрибасида суд органлари ёки суд ҳокимияти вакиллари интизомий жавобгарлик ишлари билан шуғулланувчи бир-биридан фарқ қиладиган учта асосий тизим мавжуд:

биринчи тизим, миллий суд кенгаши (махсус қўмита ёки унинг қошидаги махсус орган) интизомий жавобгарлик ишларини қўзғатиш бўйича асосий масъул орган ҳисобланади, аммо унинг қарори устидан махсус интизомий жавобгарликка тортувчи коллегия ёки суд органларига шикоят билан мурожаат қилиш мумкин;

иккинчи тизим, интизомий жавобгарлик масалалари бўйича қарорлар миллий суд кенгаши таркибига кирмайдиган мустақил коллегиялар ёки қўмита томонидан қабул қилинади ёки юқори мансабдор шахсларга нисбатан интизомий ҳуқуқбузарлик ҳаракатларини содир этганлик учун шундай мустақил органларнинг тавсиялари асосида давлат бошлиғи ёки қонун чиқарувчи орган томонидан импичмент эълон қилинади, ёки суд ҳокимиятининг бошлиғи – суд раисини жалб қилиш орқали амалга оширилади;

учинчи тизим, интизомий жавобгарлик масалалари бўйича қарорлар судлар томонидан, жумладан, судлар ҳузуридаги интизомий жавобгарлик бўйича коллегиялар ёки махсус интизомий жавобгарлик ишлари бўйича судлар томонидан қабул қилинади.

11. Халқаро стандартларга мувофиқ суд раисларининг ваколати вакиллик ва маъмурий функциялар билан чекланиши керак. Улар судьяларни танлаш ҳамда судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишлари муҳокамасида иштирок этмасликлари лозим.

12. Халқаро стандартларга мувофиқ, судьялар фақатгина қонунда белгиланган ножўя хатти-ҳаракат учун адолатли ҳамда тегишли тартибга кўра суд ёки бошқа мустақил орган томонидан интизомий жавобгарликка тортилиши назарда тутилган. Судьяларга нисбатан интизомий ишларни олиб бориш қонун асосида тартибга солиниши, бундай жараёни олиб бориш бўйича масъулият эса асосан судьялардан таркиб топган мустақил орган, масалан судьялар кенгаши ёки суд зиммасига юкланиши лозим.

13. Суд мустақиллигини таъминлашда судьялар корпусини шакллантириш муҳим аҳамият касб этишини эътироф этган ҳолда қуйидаги хулосаларга келиш мумкин:

судьяларнинг тайинланиши, танланиши, лавозимда кўтарилиши, бошқа судга ўтказилиши фақатгина холис мезонлар: қобилият, ахлоқий фазилат ва тажриба асосида амалга оширилиши ва бу жараён ҳар қандай сиёсий таъсирдан холи, шаффоф ва очиқ бўлиши ҳамда бу борадаги қарор суд ҳокимиятининг мустақил кенгаши томонидан қабул қилиниши лозим. Лавозимларни тақсимлаш ва бошқа судга ўтказиш судьяларга нисбатан жазо чораси сифатида қўлланилмаслиги керак;

судьяларни тайинланиши ёки лавозимга кўтарилиши Конституция ва қонунчиликка мувофиқ давлат раҳбарининг ваколати доирасида амалга оширилса, суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлаш заруратидан келиб чиққан ҳолда мустақил судьялар кенгаши тавсиялари асосида давлат раҳбари томонидан амалга оширилиши мақсадга мувофиқ.

14. Суд органларининг ҳисобдорлигини жорий қилиш жараёни ҳалигача ҳисобдорликни ўч олиш, корпоративизм ёки одил судлов иштирокчиларига ташқи ва ички босим ўтказиш сифатида фойдаланиш ва бу қийинчиликларни енгиб ўтишда давлатлар асосланадиган халқаро стандартлар мавжуд эмаслиги жиддий камчилик ҳисобланади. Ушбу камчиликни бартараф этиш мақсадида суд ҳокимияти мустақиллиги ва инсон ҳуқуқлари бўйича бошқа тегишли халқаро стандартларга мувофиқ БМТ доирасида суд органлари ҳисобдорлиги принципини аниқлаш ва қўллашни тартибга солувчи халқаро шартноманинг қабул қилиниши таклиф этилади.

15. Ушбу шартномада суд органлари ҳисобдорлигига оид қуйидаги масалалар тартибга солиниши лозим: одил судлов иштирокчилари ва суд органлари ўзбошимчалик билан жавобгарликка тортилмасликлари ҳамда ҳисобдорлик назорати бўйича ваколатлар қандай амалга оширилишини аниқлаш; суд тизимининг ҳисобдорлиги мустақил орган орқали амалга оширилиши, ушбу орган суд ҳокимияти мустақиллигини ҳимоя қилиши ва

суд тизими ҳисобдорлигини рағбатлантириши; ҳисобдор бўлган шахс билан у ҳисоб берадиган форум, орган ёки муассаса ўртасидаги муносабатларни аниқ белгилаш; одил судлов иштирокчилари учун барча мартаба даражаларида индивидуал ҳисобдорлик белгиланиши; одил судлов тизимининг шаффофлиги, хусусан, давлат ҳокимиятининг бошқа тармоқлари, фуқаролик жамияти, оммавий ахборот воситалари, ички ишлар, прокуратура ва инсон ҳуқуқлари бўйича комиссиялар билан боғлиқ механизмларни ҳам қамраб олиши лозим.

16. Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида”ги Қонунида белгиланган Кенгаш аъзосининг ваколатларини муддатидан илгари тугатиш ҳамда судьяликка номзодларни захирадан чиқариш учун асос бўлувчи касалликлар ва жисмоний нуқсонларнинг рўйхатини қонунда аниқ кўрсатиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

17. “Судьяларнинг малака ҳайъатлари тўғрисида”ги низомнинг 55-моддасида белгиланган интизомий жазо тизимини огоҳлантириш, малака даражасини олти ойгача бўлган муддатга пасайтириш, судьянинг ваколатини муайян муддатга тўхтатиш ёки муддатидан илгари тугатиш жазолари билан тўлдириш мақсадга мувофиқ.

Ташкилий-ҳуқуқий ва норматив-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш бўйича тақлифлар ва тавсиялар:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида”ги Қонунига қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш лозим:

5-модда. Кенгашнинг таркиби ва уни шакллантириш тартиби

Кенгаш раис, раис ўринбосари, унинг аъзолари ва котибидан — жами йигирма бир нафар кишидан иборат таркибда судьялар, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари ва ҳуқуқ соҳасидаги юқори малакали мутахассислар орасидан шакллантирилади.

Кенгашнинг ўн бир нафар аъзоси Олий суд судьяларининг умумий мажлиси ва тегишли судьялар конференцияси судьялари томонидан ёпиқ овоз бериш йўли билан сайланади. Сайловда қатнашган судьяларнинг энг кўп овозини олган судья сайланган ҳисобланади.

Кенгашнинг ўз фаолиятини доимий асосда амалга оширувчи ўн бир нафар аъзоси таркиби уч нафардан Олий суд судьялари, тўрт нафардан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари судьялари ҳамда тўрт нафардан туманлараро, туман (шаҳар) судлари судьяларидан шакллантирилади.

Кенгашнинг ўз фаолиятини жамоатчилик асосида амалга оширувчи етти нафар аъзоси фуқаролик жамияти институтлари ва юридик таълим ташкилотларнинг ушбу масала юзасидан чиқириладиган умумий йиғилиши томонидан ёпиқ овоз бериш йўли билан сайланади.

Кенгаш раиси сайланган судьялар орасидан, Кенгаш раисининг ўринбосари судьялар ва ҳуқуқ соҳасидаги юқори малакали мутахассислар

орасидан Кенгаш аъзолари томонидан ёпиқ овоз бериш йўли билан сайланади.

Кенгаш раисининг ўринбосари бир вақтнинг ўзида Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактабини бошқаради.

Кенгашнинг раиси, котиби ва судьялар орасидан сайланган ўн бир нафар аъзоси ўз фаолиятини доимий асосда амалга оширади, Кенгашнинг қолган саккиз нафар аъзоси, шу жумладан Кенгаш раисининг ўринбосари ўз фаолиятини жамоатчилик асосида амалга оширади.

Кенгашнинг судьялар орасидан сайланган ва ўз фаолиятини доимий асосда амалга оширувчи ўн бир нафар аъзоси Кенгаш томонидан унинг раиси тақдимига биноан Кенгашнинг шўъбалари ҳамда Суд инспекцияси таркибига, шу жумладан мазкур тузилмаларнинг раҳбарлари лавозимларига сайланади.

27-модда. Кенгаш аъзосининг ваколатлари муддати

Кенгаш аъзоси беш йил муддатга сайланади.

Кенгаш аъзолари сурункасига бир муддатдан ортиқ сайланиши мумкин эмас.

2. Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисида”ги Конституциявий қонунинг 6-моддасини қуйидаги тахрирда баён қилиш:

6-модда. Конституциявий суд судьясининг ваколат муддати

Конституциявий суд судьясининг ваколат муддати — биринчи марта сайланганда беш йилни, иккинчи марта сайланганда ўн йилни ташкил этади.

Конституциявий суднинг судьяси лавозимида бўлишнинг энг юқори ёши пенсия ёшига тўлгунга қадар ташкил этади.

Айни бир шахс икки мартадан ортиқ Конституциявий суднинг судьяси этиб сайланиши мумкин эмас.

3. Ўзбекистон Республикасининг “Судлар тўғрисида”ги Қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритишга оид таклифлар:

63¹-модда. Судьянинг ваколат муддати ва уни ҳисоблаш тартиби

Судья пенсия ёшига тўлгунга қадар белгиланган тартибда тайинланади ёки сайланади.

79-модда. Суд ҳокимиятини молиялаштириш

Суд ҳокимиятини молиялаштириш, уларнинг моддий-техника ва ўзга хил таъминоти, биноларини қўриқлаш ва сақлаб туриш республика бюджетининг маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Ажратиладиган маблағларнинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланади.

Суд ҳокимиятининг молиявий харажатлар сметаси лойиҳаси Судьялар олий кенгаши томонидан Олий Мажлисга тақдим этилади ва у ерда муҳокама қилинади, шунингдек ажратилган пул маблағларини тақсимлаш ва қайта тақсимлаш Судьялар олий кенгаши билан келишилган ҳолда амалга оширилади.

**SCIENTIFIC COUNCIL DSc.07/27.02.2020.Yu.108.01 AWARDING
SCIENTIFIC DEGREES AT THE LAWYER'S TRAINING CENTER
UNDER THE MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF
UZBEKISTAN**

**THE SUPREME SCHOOL OF JUDGES UNDER THE SUPREME
JUDICIAL COUNCIL OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

SULAYMANOV ODILJON RABBIMOVICH

**ORGANIZATIONAL AND LEGAL ISSUES OF THE IMPLEMENTATION
OF INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS IN THE FIELD OF
INDEPENDENCE OF JUDICIAL POWER**

12.00.10 – International law

ABSTRACT
of the dissertation of the doctor of sciences (DSc) on legal sciences

Tashkent – 2020

The theme of the doctoral dissertation (DSc) was registered at the Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan under number B2020.2.DSc/Yu120.

The doctoral dissertation is prepared at the Supreme School of Judges under the Supreme judicial council of the Republic of Uzbekistan.

The abstract of the dissertation is posted in three languages (uzbek, english and russian (summary)) on the web-site of the Scientific Council (<http://uzmarkaz.uz/>) and on the Information educational portal "Ziyonet" (www.ziyonet.uz).

Scientific supervisor:	Saidov Akmal Khalmatovich Academician, Doctor of Science in Law, Professor
Official opponents:	Mamatov Xudoyor Teshayevich Doctor of Science in Law, Professor Umaroxunov Irkin Mirzaxidovich Doctor of Science in Law Ismailova Gulnoza Saydiganixodjayevna Doctor of Science in Law, Associate professor
The leading organization:	Academy of the Prosecutor General's Office of the Republic of Uzbekistan

The defense of the dissertation will be held on December 29, 2020 at 10.00 am the session of the Scientific council DSc.07/27.02.2020.Yu.108.01 awarding scientific degrees under Lawyer's Training Center under the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan (Address: 100192, Uzbekistan, Tashkent, st. Katta Darkhon, 6. Tel.: (99871)234-56-02; fax: (99871)234-55-63; e-mail: yurmarkaz@adliya.uz).

Doctoral dissertation is available at the Information-Resource Center of the Lawyer's Training Centre under the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan (registered 4708) (Address: 100192, Uzbekistan, Tashkent, st. Katta Darkhon, 6. Tel. : (99871) 234-51-82).

The abstract of the dissertation submitted on December 15, 2020.

(Registry protocol № 2 on December 15, 2020).

A.A. Otajonov

The Chairman of the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

Sh.N. Rakhmanov

The Secretary of the Scientific Council for awarding scientific degree, PhD in Law

M.A. Tillabaev

The Chairman of the Scientific Seminar at the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Associate Professor

INTRODUCTION (annotation of doctoral dissertation)

The relevance and necessity of the theme of the dissertation. The issue of the independence of judicial power and the achievement of fair trial in the world remains a significant and urgent problem in an increasingly globalized era. According to the UN Office of the High Commissioner for Human Rights, the independence of judicial power and the free implementation of judges' activities are still in danger. Judges are exposed to threats, interference, intimidation and arbitrary arrests in the conduct of their professional activities¹. From this view point, the improvement of organizational-legal issues of the implementation of international standards on the independence of the judiciary was evaluated as a means to achieve effective access to justice which is the theme of actual importance for conducting the research.

In the world special emphasis is paid to ensuring the right to an independent and impartial judiciary to handle a case, problems of implementing international standards on the independence of the judiciary, introduction of institutional and individual aspects of judicial independence, improvement of international standards of ethics and disciplinary responsibility of judges for administration of justice as well as formation of the judicial corps and application of judicial accountability.

In Uzbekistan the implementation of international standards related to the independence of the judiciary, increasing the efficiency of justice, improving the position of our country in international rankings are considered a priority as well. To confirm, the Government of the Republic of Uzbekistan invited the UN Human Rights Council Special Rapporteur on the Independence of Judges and Advocates to Uzbekistan in 2019 and presented its report on the achievements and current problems of judicial independence in Uzbekistan at the 44th session of the UN General Assembly Human Rights Council². Besides, the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan №PR-4210 “On measures to improve the position of the Republic of Uzbekistan in international rankings and indices” was adopted³.

At the root stage of large-scale and consistent judicial reforms carried out in Uzbekistan there is an idea of ensuring human rights which are defined as the highest value in our Constitution. After all, only by obeying the laws, fair decision-making is the most necessary criterion for the independence of judicial bodies and judges. Only then, as the President of the Republic of Uzbekistan

---

¹ The Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers.// <https://www.ohchr.org/en/issues/judiciary/pages/annual.aspx>

² Visit to Uzbekistan Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers// <https://undocs.org/en/A/HRC/44/47/Add.1>

³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг Халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрнини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4210-сон қарори.// <https://www.lex.uz/docs/4215422#undefined> (The Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan No. “On measures to improve the position of the Republic of Uzbekistan in international ratings and indices”).

Sh.M.Mirziyoyev said “anyone who steps on the threshold of the court will be able to make sure that justice is fully ruled in Uzbekistan”⁴ .

The dissertation serves to a certain extent to the implementation of the tasks set forth by the President of the Republic of Uzbekistan Sh.M.Mirziyoyev in his appeal to the Oliy Majlis on January 24, 2020, Actions Strategy for the further development of the Republic of Uzbekistan in 2017-2021 approved by the Decree of President №PD-4947 dated from February 7, 2017, the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan “On measures to improve the position of the Republic of Uzbekistan in international ratings and indexes” №PR-4210 dated from February 25, 2019 and paragraph 2 within the second direction of the State Program for 2020 on the realization of the Year of Enlightenment and Development of the Digital Economy.

The relevance of the research to the main priorities of the development of science and technology in the Republic. This dissertation research has been conducted in accordance with the priority direction of the development of science and technology in the Republic I. “Spiritual, moral and cultural development of a democratic and Legal Society, formation of an innovative economy”.

Review of foreign academic research on the subject of the dissertation⁵ . Academic research devoted to improvement of international and regional standards for the independence of judicial power and the implementation into the national legislation are carried out in leading scientific centers and institutions of higher education, including the British Institute for International and Comparative Law, Oxford Law Faculty (UK), Federal Judicial Center, Columbia Law School's research centers (USA), German Judicial Academy, Ludwig-Maximilians-Universität München (Germany), The French National School for the Judiciary, the Sorbonne Research Institute for International and European Studies (France), Russia State University for Justice, Law faculty of Moscow State University (Russia), Nagoya University Graduate School of Law, the Legal Training and Research Institute of Japan (Japan).

As a result of the foreign research mentioned above on improving the issues of the organizational-legal bases for judicial independence, the following scientific results have been obtained: handling a case adhering to transparent and fair requirements by independent and impartial judiciary (British Institute of International and Comparative Law (UK), minimizing the role of the executive and legislative branches of government in selection and appointment of judges (Federal Judicial Center, USA), determining the criteria for selection and appointment of judges in the Constitution and laws (German Judicial Academy, Germany), determining the legal basis for disciplinary liability of judges in legislation (The Sorbonne Research Institute for International and European Studies, France),

---

⁴ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 24.01.2020 й. <https://president.uz/uz/lists/view/3324> (The Appeal of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev to the Oliy Majlis, 24.01.2020).

⁵ Review of international research on the topic of the dissertation www.europeanlawinstitute.eu, www.law.ox.ac.uk, www.law.columbia.edu, www.fjc.gov, www.rgup.ru, www.law.msu.ru, www.deutsche-richterakademie.de, www.uni-muenchen.de, www.ejtn.eu, www.pantheonsorbonne.fr, www.law.nagoya-u.ac.jp, www.courts.go.jp and based on other sources.

moral-ethical aspects of the administration of justice are the guarantees of exercising the administration of justice, (The Legal Training and Research Institute of Japan, Japan).

Today in the world the research on the implementation of international standards for the independence of the judiciary is being conducted in the following priority areas: reforming the judiciary in a globalizing and digitalizing world; the place and role of the judiciary in the transitional period; contemporary problems of ensuring the independence of the judiciary; judiciary and accountability; improving the moral-ethical aspects of justice and the disciplinary liability of judges; improving the system of financing the judiciary; improving the forms and methods of implementing international standards on the independence of the judiciary.

The degree of the research development on the problem. The issues on the independence of judicial power and its role in the separation of state power were analyzed by A.Kh.Saidov, X.T.Adilkariev, A.S.Tursunov, L.A.Saidova, F.Kh.Atakhanov, M.A.Tillabayev, B.N.Toshev, I.M.Umarakhunov, X.T.Mamatov, G.S.Ismailova, A.R.Muminov.

The issues of the implementation of international human rights standards into the national legislation were discussed by B.I.Ismailov (international standards in the field of human rights and freedoms and national legislation of the Republic of Uzbekistan), A.B.Gafurov (international law and the interaction of national legislation on human rights), G.Yuldasheva (implementation of international legal norms on human rights into the national legislation of the Republic of Uzbekistan), N.A.Nugmanov (application of international legal norms on human rights in the Republic of Uzbekistan) in their academic studies.

The application of the norms of international law in courts and the peculiarities of the rule-making in international law were considered by I.I.Bobokulov (peculiarities of the rule-making in international law), X.M.Tursunov (problems of applying international legal norms in national courts), Sh.N.Rakhmanov (recognition of the resolutions of international organizations as a source of international law), D.Yu.Sattarov (the main principles of international law as the basis of UN international law).

The formation and development of the judicial power in the Republic of Uzbekistan, the role of judicial power, the formation of a judicial body are the issues analyzed by F.F.Mukhitdinova (formation and development of judicial power in the Republic of Uzbekistan), Sh.A.Umarova (the role of judicial power in the construction of a democratic legal state in the Republic of Uzbekistan), J.H.Abdurakhmonkho'jaev (improvement of the formation of the judicial Corps in Uzbekistan and ensuring their independence).

The legal nature of international legal standards on the independence of judicial power, the accountability of judicial power, the ethical rules for judges as well as the theoretical and practical aspects of international standards on disciplinary proceedings were considered by a number of foreign scholars and researchers such as B.John, D.C.Beers, M.Bobek, D.Kasar, M.Cappelletti, C.Gayh, D.Drummond, M.Lachs, D.Pimentel, Ph.Russell, D.M.O'brien, P.Mahoney,

L.Seidman, J.C.Spigelman, S.Shetreet, N.Stephen, I.Lukashuk, I.M.Lifshis, R.A Myullerson⁶ .

The degree of academic study of this problem in the theory of international law indicates that issues such as the implementation of international standards on human rights into the national legislation, the application of the norms of international law in national courts, the formation and development of judicial power in the Republic of Uzbekistan, the role of judicial power, the formation of judicial corps have been widely studied.

However, the analysis of these studies showed that theoretical and practical issues related to organizational and legal issues of international legal standards of independence of judicial power of the Republic of Uzbekistan have not been completely and thoroughly studied.

The relevance of the dissertation research to the plans of the research work of the higher educational institution where the dissertation was carried out. The theme of the dissertation was approved at the meeting of the Council of the Supreme school of Judges under the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan of November 11, 2019, and was included into the program of research plans of the Supreme school.

The purpose of the research is to develop scientifically based proposals and recommendations aimed to improve international and national mechanisms ensuring the independence of judicial power based on the complex research of the theoretical methodological bases of implementation of the relevant international standards on the independence of judicial power into the national legislation of the Republic of Uzbekistan.

Objectives of the research:

to study the concept of international standard in the theory of contemporary international law and international and regional treaties as well as the legal nature of “soft law” norms;

to analyze international and regional documents related to the independence of judicial power, determination of the requirements for institutional and individual aspects of judicial independence provided for in these documents;

to make a comparative analysis of international standards aimed at regulating the moral and ethical aspects of fair trial;

---

⁶ Bell John. *Judiciaries within Europe: A Comparative Review* (Cambridge Studies in International and Comparative Law). Cambridge University Press. 2006, Beers DJ. *Judicial self-governance and the rule of law. Evidence from Romania and the Czech Republic*. *Probl Post Communism* 2012, Bobek M, Kosar D *Global solutions, local damages: a critical study in judicial councils in Central and Eastern Europe*. College of Europe Research Paper in Law 2013, http://aei.pitt.edu/47507/1/researchpaper_7_2013_bobek_kosar.pdf, Cappelletti, M. *The judicial process in comparative perspective*. Oxford: Clarendon Press. 1989, Drummond D. *Towards a more compliant judiciary? – Part I*. *Australian Law Journal*, 75(5), 304. 2001, Geyh C. *Straddling the fence between truth and pretense: The role of law and preference in judicial decision making and the future of judicial independence*. *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy* 2008, Lachs M. *A few thoughts on the independence of judges of the International Court of Justice*. *Columbia Journal of Transnational Law* 1987, Pimentel D. *Reframing the independence v. Accountability debate: Defining judicial structure in light of judges’ courage and integrity*. *Cleveland State Law Review* 2009, Russell Ph, O’Brien D.M. *Judicial independence in the age of democracy: critical perspectives from around the world*. University of Virginia Press, Charlottesville 2001, Mahoney P. *The international judiciary: Independence and accountability*. *Law and Practice of International Courts and Tribunals* 2008, Seidman L. *Ambivalence and accountability*. *Southern California Law Review*, 61(6), 1988, Spigelman J.J. *Judicial accountability and performance indicators*. *Civil Justice Quarterly*, 21(1), 18. 2002, Shetreet S. *Judicial independence: New conceptual dimensions and contemporary challenges*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers. 1985, Stephen, N. *Judicial independence – A fragile bastion*. In S. Shetreet & J. Deschênes (Eds.), *Judicial independence: The contemporary debate* Martinus Nijhoff Publishers. 1985.

to define the prospects of the implementation of international standards for disciplinary proceedings against judges based on the comparative legal analysis of foreign countries' experience;

to prepare relevant proposals aimed to improve normative-legal acts based on the comparative analysis of the international standards and national legislation of Uzbekistan on the formation of the judicial body and the accountability of judicial power;

to develop scientifically based proposals and recommendations aimed to improve international and national mechanisms ensuring the independence of judicial power based on the complex research of the theoretical methodological bases of implementation of the relevant international standards on the independence of judicial power into the national legislation of the Republic of Uzbekistan.

The object of the research are international legal relations in the field of implementation to legislation of the Republic of Uzbekistan international legal standards on the independence of judicial power.

The subject of the research are international legal standards on the independence of judicial power, national legislation of the Republic of Uzbekistan, international and national institutional system related to implementation, methods of implementation and issues related to that.

Methods of the research. In the course of the research, special scientific methods such as analysis and synthesis, generalization, dialectics, structural-structural, comparative-legal, legal-technical, historical-legal, prediction were used.

The following are the scientific novelty of the research:

it is argued that in academic theoretical circulation the author's own definition was given to the concept of "international "legal standard". According to it, the international legal standards are the minimum international legal norms, expressed in the form of rules adopted by international organizations or states. Minimum international legal norms are the minimum legal requirements adopted by the international community, which are necessary for the moderate functioning of the international legal system or its particular sphere. International legal standards may be legally binding or non-binding, depending on whether a state is a party to international agreement or not;

it is argued that there is a need to adopt an international treaty regulating the determination and application of the principle of accountability of judicial power within the framework of the UN in accordance with the international standards on the independence of judiciary and human rights;

it is argued that international standards on the independence of judicial power provide for the right to a fair review of the case by independent and impartial courts. According to them, the right to independent and impartial consideration of the case by courts should be considered absolute and should be ensured without any exceptions, the achievement of a fair trial should be open and easy for all and fair trial should be guaranteed;

it is argued that the moral and ethical aspects of fair trial are an important indicator of ensuring the independence of judicial power. The judge shall observe rules both in judicial proceedings and ethical norms outside the court. These aspects are considered the important factors that determine the effectiveness of fair trial;

it is argued that that to ensure judicial independence the formation of the judicial body shall be based only on objective criteria: ability, moral qualities and experience, and this process should be free from any political influence, transparent and open, and the decision in this regard should be taken by an independent council of judicial power;

it is argued that according to international standards, the competence of the court chairpersons should be limited to representative and administrative functions, they should not be involved in the selection of judges and the discussion of disciplinary responsibility for judges;

it is argued that *institutional independence* of the judicial authority in order to be considered independent of other branches of power of the judiciary: independence from executive and legislative powers in administrative matters relating to the direct implementation of the judicial function; *financial support*: independent from executive power in financial matters and having sufficient funds to effectively carry out its functions; *term of office of the judge*: it is based on the fact that the absence of a judge appointed for a long guaranteed term can lead to unreasonable pressure and interference in his/her activities.

The following are the practical findings of the research:

in accordance with international standards and on the basis of democratic principles, proposals have been developed to improve the legislation on the formation of the Council of Judges from members elected by the judicial corps in order to ensure the participation of the judicial corps in the formation of the members of the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan;

given that in the election of the Chairman of the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan there is no role of the judicial Corps, proposals for improvement of legislation on the expediency of the election of members elected on the basis of Democratic principles by the judicial Corps of the Chairman of the Council have been developed;

in the formation of the members of the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan, a proposal was made on the necessity of removing from the council representatives of law enforcement bodies specified in Article 5 of the Law “On the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan”;

in order to ensure the independence of the members of the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan, the Council has been proposed to abolish the re-appointment (approval) of its members, who carry out their activities on a permanent and public basis;

the term of office of the judge of the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan — five years when elected for the first time, ten years when elected for the second time, and an offer to improve the legislation on the appointment or election of judges of the courts of the retirement age has been developed;

proposals on the implementation of financing of judicial power only from the account of the budget of the Republic, improvement of legislative acts on the expediency of approval by the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan on the amount of allocated funds have been developed.

The reliability of the results of the research. The conclusions, suggestions and recommendations were formulated on the basis of the researcher's views and suggestions towards the solution of the identified research objectives, social questionnaires (questionnaire among 103 judges), generalization of statistical data. The results of the research were published in prestigious national and foreign publications, were presented during the lectures as well as national and international conferences and round tables.

The scientific and practical significance of the research findings. The scientific conclusions obtained as a result of the research can be used in scientific-theoretical enrichment of educational courses such as “International Public Law”, “International Human Rights Law”, “Human Rights”, “The right to fair trial”, during lectures, discussions and practical sessions, in the preparation of educational and methodological manuals.

The practical significance of the findings of the research is that the rules, conclusions and recommendations formulated as a result of the research are expressed in the use of judicial power in ensuring independence and serving to enhance the effectiveness of justice as well as in the preparation and adoption of legislation.

Implementation of the research findings. On the basis of scientific results obtained on organizational and legal issues of international legal standards of independence of judicial power of the Republic of Uzbekistan:

the proposal to provide opportunities and legal guarantees for independent and impartial activity of persons carrying out judicial persecution is reflected in Paragraph 8 of the Resolution of the UN Human Rights Council “On the independence and impartiality of judicial power, people's consultants, assessors and advisers” dated July 14, 2020 (reference of the permanent office of the Republic of Uzbekistan under the UN Department in Geneva and other international organizations on August 28, 2020 № UZ/UN/20-218). These proposals served to provide legal guarantees for the independent and impartial functioning of persons carrying out judicial prosecution;

the courts shall ensure that the use of force, intimidation or retaliation acts committed for any reason from the parties of the case in relation to persons and advisers who carry out judicial proceedings, as well as their performance of their duties, is inviolable from all forms of force use, retaliation, intimidation, compression by government agencies or non-governmental entities. In addition, the proposal to condemn such actions and bring the guilty to responsibility is reflected in Article 9 of the UN Human Rights Council Resolution № 44/L7 of July 14, 2020 “On the independence and impartiality of judicial power, people's consultants, assessors and advisers” (reference of the permanent office of the Republic of Uzbekistan under the UN Department in Geneva and other international organizations on August 28, 2020 № UZ/UN/20-218). These

proposals served to ensure the inviolability of courts, individuals and advocates carrying out judicial prosecution as well as to ensure the prosecution of the guilty;

the proposal to take measures to combat discrimination in the implementation of fair trial, including anti-racism, cultural, gender, child rights, by providing special and science-based training for judges, advocates, all persons carrying out judicial persecution, including those who are engaged in judicial power, people's counsellors and the public authorities, which are UN members, it is reflected in paragraph 12 of the resolution of the UN Human Rights Council "On the independence and impartiality of assessors and advisers" (reference of the permanent office of the Republic of Uzbekistan under the UN Department in Geneva and other international organizations on August 28, 2020 № UZ/UN/20-218). These proposals served to ensure the passage of special and interdisciplinary preparations for human rights for judges, advocates, all persons carrying out judicial persecution;

effective access to fair trial and justice in accordance with other fundamental rights and freedoms, including in the event of emergency situations, including the COVID-19 pandemic and other crisis situations, including ensuring the established legal order and continuity of judicial activity, ensuring the necessary resources and opportunities for judicial bodies to maintain fairness, accountability, transparency and impartiality. At the same time, the proposal on the need to ensure the right to review the case by an independent and impartial court without any exceptions is reflected in paragraph 17 of the Resolution of the UN Human Rights Council "On the independence and impartiality of judicial power, people's consultants, assessors and advisers" dated July 14, 2020 (reference of the permanent office of the Republic of Uzbekistan under the UN Department in Geneva and other international organizations on August 28, 2020 № UZ/UN/20-218). These proposals served to ensure effective access to fair trial and justice in accordance with other fundamental rights and freedoms in emergency situations, including during the pandemic of COVID-19, and the right to independent and impartial trial of the case under all circumstances;

in order to ensure the independence and impartiality of the courts, human rights through the formation of the legal basis of the activities of the bodies of the judicial community and further improvement of the Institute "habeas corpus", the proposal to increase the role of judicial power in ensuring their freedom and legitimate interests was used in paragraph 1 of IV-direction of the National Human Rights Strategy, approved by the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated June 22, 2020 № PD-6012 "On approval of the National Human Rights Strategy of the Republic of Uzbekistan" (Act No.01/684 of the National Center for human rights of the Republic of Uzbekistan on August 7, 2020). The proposal served as one of the priorities of the National Strategy of the Republic of Uzbekistan on Human Rights in the field of protection of personal and political rights;

the proposal according to which the cases in the courts are in the order in which the distribution of cases between judges is excluded, taking into account the size and specialization of the judges, the influence of persons who are interested in

the outcome of the judicial proceedings, in accordance with the law of the Republic of Uzbekistan adopted on March 10, 2020 “On amendments and additions to certain legislative acts of the Republic of Uzbekistan in connection with the improvement of the procedure for conducting judicial affairs” was used in article 691 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On Courts”(in the (Act No. 06/1-05/2210 of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan on combating corruption of legislation and judicial-legal issues of August 25, 2020). This proposal served for the distribution of cases in the courts in an impartial manner, with the abolition of the role of judicial chairmen in the distribution of cases, and in a manner in which the influence of persons interested in the outcome of judicial proceedings is excluded, using an automated information system;

the proposal according to which the term of office of the judge of the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan — the norm of five years when elected for the first time, ten years when elected for the second time - was used in Article 6 of the draft law on amendments and additions to the Constitutional Law of the Republic of Uzbekistan “On Constitutional Amendments of the Republic of Uzbekistan”. (Act of the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan dated 02-09/846 of August 26, 2020). These proposals served for the appointment or election of judges for a long guaranteed period of time, for them to be under unreasonable pressure and free from interference in their activities by the executive power of various subjects, the hierarchy of the judicial system and the appointing authority.

Approbation of the research results. The results of this research were discussed at 12 scientific-practical conferences, including 5 International and 7 Republican scientific-practical conferences.

Announcement of the results of the research. A total of 34 scientific works were published on the subject of the dissertation, including 19 in national journals, 3 in international journals, 11 in scientific conferences, as well as 1 monographs.

The structure and volume of the dissertation. The dissertation consists of an introduction, five chapters, conclusion, bibliography. The volume of the dissertation is 266 pages.

THE MAIN PART OF THE DISSERTATION

In the introductory part of the dissertation the relevance and necessity of the research topic, the appropriateness of the research to the priority directions of the development of Science and technology of the Republic, the degree of study of the problem, the relevance of the dissertation topic to the research work of the educational institution in which the dissertation is carried out, the, the approbation of the findings of the research, the announcement of the results, the volume and structure of the dissertation were highlighted.

In the first chapter of the dissertation entitled “**Legal nature of international legal standards on the independence of judicial power**”, the concept of international standard in the theory of international law and the peculiarity of soft law norms, the description of the right of independent and impartial judicial review of the case in international and regional documents, the issues of the

implementation of international standards on institutional aspects of the independence of judicial power into the national legislation of Uzbekistan are considered.

Scholars who described the concept of “international standard”, “international legal standard” in the theory of international law, in particular, R.A.Müllerson, H.Schepel, A.S.Avtonomov, S.A.Gorshkova, S.A.Golubok, A.B.Stepin, V.M.Shumilov covered the concept of an international standard on the basis of legal views. This term meant ethical rules, enshrined both in general conventional rules and in technical documents, a comparative analysis of various scientific approaches to standardization issues, a differential attitude of social relations to the definition of international standards in various fields. This factor forms a theoretical framework for studying all the different manifestations of international standards in various fields of international law.

Having studied international legal documents, national and foreign theory, the author developed his own definition to the concept of “international legal standard”, according to which, the international legal standard is the minimum international legal norms, expressed in the form of rules adopted by international organizations or states. Minimum international legal norms are the minimum legal requirements adopted by the international community, which are necessary for the moderate functioning of the international legal system or its particular sphere. International legal standards may be legally binding or non-binding, depending on whether or a state is party to the international agreement.

Increasingly, there is a tendency to regulate the process of regulating international relations through non-legal rules in the legal sense. In international practice, such rules are called “soft law”, the separation of the norms of this type of international law into two categories: “soft law” and “hard law”, indicating their similarities and differences.

In the dissertation the concept of “soft law” is studied, and its two types are distinguished. The first type is the “general” norms and principles used in international treaties. They are considered general contractual obligations and do not bring a certain legal consequence. The second type covered the receipt of non-legal documents containing, decisions of international organizations, joint statements, norms in the communiqués. The norms of such “soft law” are of great importance in the activities of international organizations, because with the help of such norms international organizations regulate international relations in many ways and influence the development of international law. Such norms for a certain reason perform tasks that the norms of international law can not solve. Often they are concluded that they provide for the pre-regulation of the initial, legal regulation, which leads to the norm of “hard law”.

P.Weil acknowledges the importance of such norms in the development of international law, since the development of norms of soft law is widely used in practice, and therefore does not contribute to the academic debate on their views, which states that “the development of norms of soft law does not contribute to the strengthening of the international legal system”. The norms of soft law are a

necessary element of the international system of law, based on the fact that it is widely used in solving problems that can not be solved by “hard law”.⁷

In today’s global processes, international legal standards on the independence of judicial power have been adopted within the framework of regional and international non-governmental organizations, some are considered to be international standards with mandatory character while most of them have been shown to be of recommended importance. In particular, the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) and its mechanism of control, which have been ratified by Uzbekistan, are an example of the international standard and its mandatory (legally binding) character.

In international and regional documents the norms on the right to a fair trial of the case by an independent and impartial court have been studied. In particular, in Paragraph 1 of Article 14 of the ICCPR “All persons shall be equal before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law”, the norm noted concluded that it should be considered an imperative norm without any exceptions.

In the research work views on the generally recognized international legal norms directly related to human rights to fair trial (L.Zaytseva) are considered. It is noted that roots of this right goes to both natural and positive law. Besides, having studied the works by (Peter W. Hogg, Bradley A.W., Ewing K.D.) on the concept of natural justice derived from the concept of natural law. It is concluded that independence of judicial power is feature of democratic state. For that reason, judges should be free of any external interference.

Some researchers in the academic literature (E.V.Bordina, D.A.Burdin, Bacre Waly Ndiaye, Param Cumaraswamy) argue that the principle of the independence of the judiciary is derived from the principle of the distribution of powers, the executive, legislative and judicial authorities make up three separate and independent branches of government, the distribution of powers is considered to be the cornerstone of the independent and impartial judicial authority. Having agreed with them, it was concluded that the independence of the judicial authority should be supported by non-interference in its work and execution of decisions, that the judicial authority should have institutional independence, and that judges should use personal independence within the judicial system and in relation to its other institutions.

The research analyzes “Basic principles of the independence of judicial bodies” of the UN and provides a basis for understanding of both individual and institutional independence necessary for making decisions when it comes to the independence of judicial power. Therefore, the independence of judicial power is considered to be the complex of mechanisms including mentality as well as institutional and functional mechanisms. The first signifies the independence of the judge in relation to fact, the second is in relation to the determination of the

---

⁷ Weil, P. Towards Relative Normativity in International Law? //American Journal of International Law. 1983. Vol. 77. N 3. P. 413—442.

relationship between other branches of power, which guarantees both the real independence of the court. If the judicial authority is not institutionally independent from other branches of power, then it is logically wrong to consider the judge as an individual independent.

Academic A.Kh.Saidov notes that “if the institutional independence of judicial bodies is not ensured and protected in accordance with the established procedure, it can easily become corrupt”⁸. Professor M.Lachs recognizes that “the individual independence of judges depends not on a specific political system, but on the impartiality, personal qualities, character of the judges”⁹. The author, in addition to the views of the above scholars, bases the interdependence of institutional and individual aspects of the independence of judicial power, the factor that complements the latter.

In the second chapter of the dissertation entitled “**The legal description of international standards aimed at regulating the moral and ethical aspects of a fair trial**”, the moral and ethical aspects of a fair trial are an important condition for ensuring the independence of the judicial authority, the impartiality, honesty and purity of the judges is an important guarantee of ensuring the independence.

In it, “The Bangalore Principles of Judicial Conduct”, as well as the moral and ethical rules of the Justice in the Code of ethics of judges¹⁰ of Uzbekistan were analyzed comparatively.

In the dissertation the impartiality of the judges is considered an important aspect of the right to a fair trial, the judges are impartial and they substantiate their decisions on evidence and applicable legislation, without any personal malpractice or pre-formed opinions in relation to the case considered and the persons participating in it as well as they should not act in interest of parties of the trial.

Also, the qualities of honesty and purity were considered the criteria of spirituality and justice, the structural elements of honesty and purity put forward the opinion that these judges should consist of correctness and moral principles.

The judge was shown not only in the performance of his/her career obligations, but also in the fact that all time he/she should behave in a manner worthy of the position of judge, free of deception, fraud, and also should form and show dignity, correctness in his/her behavior and character, a great lack of honesty and purity, as well as the latter is considered the absolute principle.

In the research work it was concluded that the judge should not only be honest, but the society shall recognize a judge as an honest person. The obligation of the judge is not only to make a fair and impartial decision, but also to accept it in such a way that it is concluded that there will be no doubt about the fairness and impartiality of such a decision, as well as the honesty and purity of the judge.

---

⁸ А.Х.Саидов “Актуальные вопросы обеспечения независимости судебной власти”. Ўзбекистон Республикаси судьялар олий кенгаши “Суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг долзарб масалалари” мавзусидаги 2019 йил 26 ноябрдаги халқаро конференция материаллари тўплами. Т.: -2020. -Б.18 (А.Х.Саидов “Actual issues of obespecheniya nezavimisimosti sudebnoy vlasti”. Proceedings of the International Conference of the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan on November 26, 2019 on “Current issues of ensuring the independence of the judiciary.” Т.: -2020. -Б.18)

⁹ . Lachs, M. A few thoughts on the independence of judges of the International Court of Justice. Columbia Journal of Transnational Law, 25(3), 1987. -P. 596.

¹⁰ Approved by the Resolution of the Supreme Council of Judges of Uzbekistan No. SOKQ-490-III dated January 29, 2018

The research provides some examples from the European Court on Human Rights, some states of the United States, Hungary, Lithuania related to relationships and influence by the executive and legislative branches of power, and decisions made by the judges or by their counselors on judicial ethics are reflected in the research.

The works by lawyers who studied the issue of independence, impartiality of judges in the dissertation (P.H.Russell, D.M O'brien, N.Stephen, D.Pimentel, S.Shetreet, C.Gayh, D.M.Filin, A.V.Borovkov, Sh.Abbosov, S.Saliev, R.Toshboev) have been analyzed and it is concluded that the concepts of independence and impartiality of judicial power are the cornerstones of effective judicial practice, these two concepts are described by two separate interrelated arcs.

In the dissertation the fact that the judges adhere to ethical norms in their professional and personal lives and demonstrate such observance are considered important elements of the life of the judge, at the same time, suggests a look at the importance of the public's views on the judge, and not on what the judge can do or not do.

According to scholars from Uzbekistan B.I.Ismailov and I.I.Nasriev, “the judicial functions of the judge should prevail over all other activities”¹¹. Adding to the above opinion, the author notes that the judges not only deal with the consideration of the case and the decision on it to some extent, but also perform administrative functions. Recognizing that the performance of the judicial function in the same process is really important, it is based on the fact that the implementation of judicial management is also an important factor that ensures the effectiveness of justice.

It is also necessary that the judge has a way of life both inside and outside the court, in the eyes of the public, in a manner consistent with the career of a judge, should behave politely and self-controlled, since the inappropriate temperament of a judge undermines the prestige of a just judge and is based on the high degree of career.

The research concludes that a judge should have a high prestige and qualification in the matter of law on interpretation and application of law, however, the judge should behave so and act so that the parties in the judicial process should believe in its objectivity.

In the third chapter of the dissertation entitled “**International standards on disciplinary responsibility of judges and the experience of foreign countries**”, the international standards on disciplinary proceedings against judges and comparative-legal analysis of the experience of foreign countries, the prospects of international standards on disciplinary responsibility of judges to the national legislation of Uzbekistan are studied.

Within the framework of the OSCE on disciplinary proceedings against judges, Copenhagen 1990 and Moscow 1991 documents, Kiev recommendations

---

¹¹ Исмаилов Б.И., Насриев И.И. Международные стандарты в сфере справедливого правосудия и их реализация в Республике Узбекистан: учебник. –Т.2020. –С.225. (Ismailov B.I., Nasriev I.I. International standards in the field of fair law and their implementation in the Republic of Uzbekistan: textbook. –Т.2020. –P.225.)

and the European Charter “on the status of judges” and the experience of foreign countries were investigated.

In the dissertation the consideration of disciplinary proceedings against judges in international documents and the legislation of foreign countries, a number of violations and the application of appropriate penalties to them as well as the their procedures should be carried out by an independent body or a court and the main principles on the fair trial proceedings and the right to appeal should be ensured.

The research work shows that in the experience of foreign countries there are three main systems, which differ from each other in the cases of disciplinary liability of judges: the first system, the National Judicial Council (special committee or special body under it) (Albania, Bulgaria, Croatia, France, Georgia, Italy, the Ukraine and Spain); the second system, decisions on disciplinary liability are independent collegiums that are not part of the); the third system, decisions on disciplinary liability issues are taken by the courts (Austria, Germany, Bulgaria, Croatia, France, Georgia).

It is concluded that in accordance with international standards, the task of sorting out cases within the framework of the issue of disciplinary responsibility or on the prohibition of receiving complaints, consideration and decision-making shall be carried out by the same body or by the same persons.

Also, disciplinary liability cases can be provoked in such cases where, in accordance with the offenses expressed in the national legislation, a judge is charged or suspected of committing an offending act, as a rule, the initiation of such a case is carried out only for the behavior in which there is a violation of diyanatism, which has serious consequences. It is based on the fact that the violation of the rules of such codes of conduct, taking into account the sufficiently common goals and rules provided for by the code of ethics of judges, should not be the basis for provoking the case of disciplinary responsibility.

In the research work the conclusion was made according to which that judges cannot be held to criminal or disciplinary responsibility for commenting on the law on the performance of a case, assessing evidence or evidence, except in cases of negligence which has resulted in intentional or serious consequences. In addition, proposals were made on the fact that it is not possible to bring personal responsibility for the decisions of the judges that were canceled or changed in the appellate.

When it comes to a clear indication of what actions in the dissertation lead to the application of certain punitive measures, it is concluded that the punishment should provide for a wide range of coverage, that is, types of punishment, from the simplest to the most serious, such types of punishment should be in proportion to the degree of severity of the offense.

The issue related to the implementation of international standards on disciplinary responsibility of judges to the national legislation of Uzbekistan was investigated, in which international standards on disciplinary responsibility of judges (recommendations of OSCE Kiev, recommendations of Ministers of the Council of Europe) and legislation of foreign countries (Armenia, Russian

Federation, Belarus, Georgia, Lithuania Kazakhstan, the Ukraine, Moldova) were analyzed.

The research work is based on suggestions that the competence of the court chairmen in accordance with international standards should be limited to representation and administrative functions, they should not be involved in the selection of judges as well as in the discussion of disciplinary liability cases against judges.

Also, in line with international standards, the conclusion is based on the fact that judges should be subject to disciplinary responsibility only by the court or other independent body for fair and proper conduct established by law, conduct disciplinary proceedings against judges should be regulated on the basis of the law, and the responsibility for carrying out such a process should be.

In the research suggestions were made on the need for the judge to participate in the process of reviewing the disciplinary case against him/her and ensure the right to have his/her representative, on the need to ensure the right of the judge to appeal to the Council over this decision, which was brought to disciplinary responsibility by the decision of the higher

In the fourth chapter of the dissertation entitled “**Analysis of international standards on the formation of a judicial body and the accountability of judicial power**”, the international standards on the selection and appointment of candidates for judicial positions on a competitive basis and comparative-legal analysis of the legislation of Uzbekistan, the promotion of judges in the position and the importance of international standards, issues such as the fact that ensuring a decent balance between the independence and accountability of the judicial authority is a guarantee of the effective implementation of a fair trial have been revealed.

In the dissertation two main types of formation of the judicial body are distinguished: the electoral system and the system of appointment. It is noted that the electoral system includes direct elections held by the population or parliament, the positive aspects of the use of the electoral system are considered to ensure more democratic legitimacy to the elected judges and to instill confidence in them of the society. However, it is criticized that the electoral system can lead to political campaigns involving judges and politicization of the electoral process. In the type of formation of the judicial system on the basis of appointment, it is noted that the president, parliament or government occupies a central place in this matter (Italy, Portugal, Croatia, Macedonia, Hungary, Turkey). It is based on the expediency of the wide use of the model of appointment by the judicial community in order to protect the process of appointment of judges from political influences.

Having analyzed the works on the formation of an independent judicial body of such scholars such as Sh.Abdukodirov and J.Abdurakhmonkhojaev, the following conclusions were made: first, the appointment, selection, removal of judges, the process of their transfer to another court should be free of any political influence; secondly, the appointment, selection, removal of judges in the post, transfer to another court should be carried out only on the basis of objective criteria: ability, moral virtue and; third, the decision on the removal of judges in

the position must be taken by the Independent Council of the judicial authority; if the appointment or removal of judges in the position is carried out within the competence of the head of State in accordance with the Constitution and legislation, in line with the recommendations of the Council of independent judges, arising from the; from six, judges, like all citizens, should have the right to appeal if they are not satisfied with the decisions made; from seven, the process of selecting, appointing and appointing judges should be transparent and open.

In the dissertation, “Basic principles on the independence of the judiciary” adopted by the UN, the Universal Declaration on the independence of Justice (Singhvi Declaration), the Ministers of the Council of Europe (2010) 12-th recommendation “On the status of judges” on the rise of judges in the position of international standards such as the European Charter, the issues of their transfer to another court and their rotation have been analyzed. This process of forming the judicial body, should be free of any political influence. Thus, opinions were put forward on the minimization of the role of legislative and executive authorities.

The decision on the removal of judges from office is based on the fact that it is necessary to be taken by the Independent Council of the judicial body, the decision on this issue should be made by the Council of the judicial body, which is exactly independent, and not by the executive or legislative power.

Ensuring a decent balance between the independence and accountability of the judicial authority is a guarantee of the effective implementation of fair trial, their interrelationships are investigated, the accountability of the judicial authorities is based on the need of the participants of the fair trial to prevent improper conduct, indecent or immoral conduct, and this situation is closely related to the independence of the judiciary. It was concluded that the judicial power is not absolute in its independence, but is limited to the accountability of the judicial authorities, which in turn should correspond to the basic principles of the independence of the judicial authority and the distribution of powers, at the same time, its procedures should be in accordance with international standards of justice.

Also, there are no international standards related to the process of introducing the accountability of judicial bodies, to prevent taking revenge for the accountability, use it as an external and internal pressure on participants of the trial and overcome these challenges. Therefore, it is proposed to develop and adopt international standards within the framework of the UN for the accountability of judicial power in order to create an effective, impartial, transparent and in line with International Human Rights law, a framework for the creation of an internal accountability system for judicial power.

Given the absence of the specific and clear document on the accountability of judicial authorities, it is proposed to adopt international document on the accountability of judicial authorities within the framework of the UN in line with the international standards on the independence of judiciary and international human rights standards.

The works by a number of foreign scholars in dissertation (S.Shetreet, M.Gleeson, E.Handsley, J.C.Spigelman, C.Gayh, D.Mondmond, L.Seidman, T.Riddel, L.Hausegger, M.Hennigar) on the accountability of the judicial authority

were analyzed and it is concluded that it is worthwhile for the judicial authority to report to the public on the grounds that in the process of carrying out its functions there is a need to face some arbitrary circumstances and to prevent abuse of power.

In Chapter five of the dissertation entitled **“Organizational and legal issues of international legal standards for the independence of judicial power in Uzbekistan”**, the organizational and legal aspects of judicial reforms carried out in Uzbekistan to ensure the true independence of judicial power, the organizational and legal issues of the role of the Supreme Council of judges in ensuring the independence of judicial, During the coronavirus pandemic in Uzbekistan, the organizational and legal problems of the use of international standards for the achievement of fair trial have been investigated.

The content of Articles 11, 106, 111 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan has been analyzed in the dissertation on the legal basis of the distribution of powers enshrined in the Constitution of the Republic of Uzbekistan.

The research investigated the international standards (OSCE Kiev recommendations, the European Charter on the status of judges) and legislation of foreign countries (Moldova, Slovenia, Slovakia, Lithuania, Ukraine, Bulgaria, Spain, Hungary, Greece) related to the role of the Supreme Council of judges in ensuring the independence of judicial power.

In the legal literature (Bell John, John Owen Haley) it is noted that the concept of the Judicial Council began to be used in France at the end of the XIX century and was intended to protect the independence of judicial power. The first modern judicial council was established in France (Conseil Supérieur de la magistrature) in 1946 year. Later, in 1948, in Italy (Consiglio Superiore della magistrature) was established, but this institution began its activity in 1958 year, today the entry of 22 national councils into the network of European Judicial Councils was recorded in the dissertation.

In the research based on international standards and experience of foreign countries in the field of strengthening the role of judicial corps, it is proposed to form Supreme Council of judges elected by judicial Corps based on democratic principles.

Having entered into a academic discussion with Professor M.Mamasiddikov's view that according which “at least half of the Supreme Council of Judges should consist of elected judges, as well as other members of the Judicial Council should be elected by the parliament in order to avoid corporatism and maintain balance, they should consist of lawyers, representatives of civil society”, the election of members, it is based on the expediency of his/her election by the judicial community in order to protect him/her from political influences²⁴.

---

¹² Мамасиддиқов М.М. Ҳаракатлар стратегияси: қонун устуворлигини таъминлаш ҳамда суд-ҳуқуқ ислохотларини такомиллаштиришдаги туб бурилиш // Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизими янада ислох қилишнинг устувор йўналишлари (мақолалар тўплами) / Масъул муҳаррир ю.ф.д., проф. М.М.Мамасиддиқов. Т.: “Ноширлик ёғдуси” -2017. -Б.8. (Mamasiddiqov M.M. Strategy of actions: ensuring the rule of law and a radical turn in improving judicial reform // Priorities for further rule of law and further reform of the judicial system (collection of articles) / Editor-in-Chief Yu.f.d., prof. M.M.Mamasiddiqov. T.: “Publishing Light” - 2017. -P.8.)

Similarly, it is argued that it is reasonable that the Chairman of the Supreme Council of Judges shall be elected by the members elected on the basis of democratic principles.

The research concludes that it is necessary to exclude from the council representatives of law enforcement bodies specified in Article 5 of the Law “On the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan”, in accordance with international standards it is not desirable to have in the composition of such councils representatives of executive and legislative authorities, including representatives of law enforcement bodies.

Similarly, opinions were put forward that the criteria for the selection of specialists working on a public basis are not clearly established, which can lead to the fact that specialists who do not have sufficient skills and qualifications to become members of the Council.

The research re-examined the system of appointing judges for a new term, based on the expediency of appointing them up to retirement age. The conclusion was made that the absence of judges for a long guaranteed term can lead to their unreasonable pressure and interference in their activities by various subjects – the executive power, the hierarchy of the judicial system and the appointing authority.

The research work is based on the proposal for effective access to justice in the case of emergency, including the COVID-19 pandemic and other crisis situations, according to fair trial and other fundamental rights and freedoms.

CONCLUSION

The following scientific-theoretical conclusions, proposals and recommendations on improvement of legislation were developed as a result of research on organizational and legal issues of the implementation of international legal standards on the independence of judicial power.

Scientific-theoretical conclusions:

1. In the study of international legal documents, national and foreign theory, the following authorship definition was developed to the concept of the international legal standard: international legal standard is the minimum international legal norms, expressed in the form of principles, norms, rules adopted by international organizations or states. Minimum international legal norms are the minimum legal requirements adopted by the international community, which are necessary for the moderate functioning of the international legal system or its particular sphere. International legal standards may be in the form of binding or voluntary, depending on whether or not the states have entered into this or that international agreement.

2. International standards on the independence of judicial power provide for the right to a fair review of the case by independent and impartial courts. According to them, the right to independent and impartial judicial review of the case should be considered absolute and should be ensured under all circumstances. Achieving a fair trial should be open and easy for all, as well as ensuring fair trial is guaranteed.

3. Effective access to fair trial and fair trial in accordance with other fundamental rights and freedoms, including the COVID-19 pandemic and other crisis situations, including the provision of adequate resources and opportunities for judicial bodies to maintain the established legal order and continuity of judicial activity, impartiality, accountability, transparency and impartiality, while ensuring that the right of the case to be considered.

4. According to the analysis of international and regional standards for the independence of judicial power, in order to consider judicial power as independent from other branches of power, the following cases are taken into account:

first of all, the methods of appointment to a judge, the period of stay in the position of a judge, the conditions of work, the availability of guarantees of protection from external pressure;

secondly, the three minimum conditions for ensuring the independence of judicial power are as follows::

term of office of a judge: the term of office of a judge (unfixed, retirement age or fixed term) is the guarantee of arbitrary interference in the activities of a judge by the executive authority or any other body that appoints him;

financial support: the judicial authority must be independent in financial matters and have sufficient funds to carry out its functions effectively. This issue can not be considered an object of arbitrary interference by the executive power, since it is considered a situation that is reflected in the independence of the judge and provides for the guarantee of his/her right to work and pension provision;

institutional independence: refers to independence from executive and legislative authorities in administrative matters concerning the direct implementation of judicial function.

5. The moral and ethical aspects of fair trial are an important indicator of ensuring the independence of judicial power. The judge must adhere to ethical norms both in judicial proceedings and in the process, and outside the court, have an upright lifestyle. In the eyes of the public, it is necessary to behave politely and under self-control in a manner consistent with the career of a judge, since the non-judicial conduct undermines the importance of a fair trial and does not correspond to the high level of career status of a judge.

6. The structural elements of honesty and purity established by international standards are the correctness and moral principles of these judges. The judge must not only fulfill his/her career obligations, but also at all times be worthy of himself in accordance with his/her position as a judge, be free from deception, fraud, as well as formulate and show merit, correctness in his/her behavior and character. Honesty and purity are no big deal, and this is an absolute category.

7. International legal standards and the legislation of foreign countries stipulate a number of violations and the use of appropriate penalties in the consideration of disciplinary proceedings against judges, it was noted that their procedure should be carried out by an independent body or court, observance of the basic principles concerning the fair trial proceedings, and ensuring the right of the judge to

8. The application of disciplinary punishment must be carried out in line with the proportionality principle, which is equal to the established violation, that is, it is necessary to specify exactly which disciplinary punishment can be applied for what kind of offenses the judge has committed. Only in the most serious cases it is possible to exclude the judge from his/her duties, it is necessary in any case not to impose a penalty for negligence, which is allowed by the judges in accepting the conclusion on the application of disciplinary punishment.

9. Judges may not be held to criminal or disciplinary liability for the interpretation of the law on the examination of cases, the evaluation of evidence or evidence, except in cases of intentional or gross negligence. In addition, it is forbidden to bring judges to personal responsibility for decisions that are canceled or changed in the appellate.

10. In the experience of foreign countries, there are three main systems that differ from each other in the case of disciplinary liability of judicial authorities or representatives of judicial authorities:

the first system, the National Judicial Council (the special committee or the special body under it) is the main responsible body for the initiation of disciplinary proceedings, but it is possible to appeal to the collegium or judicial bodies that have special disciplinary liability on its decision with a complaint;

the second system is that decisions on disciplinary liability are taken by independent collegiums or committees that are not part of the National Judicial Council, or impeachment is declared by the head of state or legislative body on the basis of recommendations of such independent bodies for committing disciplinary offenses against high officials, or by attracting the head of the judicial authority – the;

the third system, decisions on the issues of disciplinary liability are taken by the courts, including the collegiums on disciplinary liability under the courts or the courts on special disciplinary liability cases.

11. According to international standards, the competence of the court chairpersons should be limited to representative and administrative functions. They should not participate in the selection of judges and the discussion of disciplinary liability for judges.

12. In accordance with international standards, judges are subject to disciplinary liability only by the court or other independent body in line with a fair and appropriate procedure for improper conduct established by law. The conduct of disciplinary proceedings against judges should be regulated on the basis of law, and the responsibility for carrying out such a process should be borne by an independent body consisting mainly of judges, for example, the Council of judges or the Court.

13. Having recognized that the formation of a judicial body plays an important role in ensuring judicial independence, it is possible to draw the following conclusions:

the appointment, selection, promotion and transfer of judges to another court should be carried out only on the basis of objective criteria: ability, moral qualities and experience, and this process should be free from any political influence,

transparent and open, and the decision on this matter should be taken by The Independent Council of judicial power. Distribution of position and transfer of positions to and from another court should not be used as a measure of punishment against judges;

if the appointment or promotion of judges is carried out within the competence of the head of State in accordance with the Constitution and legislation, it is desirable that the judicial power be carried out by the head of state on the basis of recommendations of the Independent Judicial Council, arising from the need to ensure independence.

14. The process of introducing the accountability of judicial bodies is still a serious drawback, the fact that accountability is used as revenge, corporativism or external and internal pressure on participants of fair trial, and there are no international standards for states in overcoming these challenges. In order to eliminate this drawback, it is proposed to adopt an international treaty regulating the independence of judicial power and the determination and application of the print-out of accountability of judicial bodies within the framework of the UN in accordance with other relevant international standards on human rights.

15. In this agreement, the following issues on the accountability of judicial bodies should be regulated: the participants of the fair trial and the judicial authorities should not be arbitrarily held accountable and determine how the powers on the control of accountability are exercised; the accountability of the judicial system should be carried out through an independent body, this body should protect the independence; For the participants of the fair trial, individual accountability should be established at all career levels; the transparency of the fair trial system should also cover the omissions associated with other branches of government, civil society, media, internal affairs, prosecutors and Human Rights Commissions, in particular.

16. It is considered pursuant to the Law of the Republic of Uzbekistan "on the Supreme Council of judges of the Republic of Uzbekistan" to indicate the list of diseases and physical defects that are the basis for the termination of the powers of a member of the Council earlier than the deadline and the exclusion of candidates from the Reserve.

17. It is desirable to warn the system of disciplinary punishment established in Article 55 of the statute "on qualification boards of judges", to reduce the level of qualification to a period of up to six months, to suspend the competence of the judge for a certain period or to supplement it with punishment for termination prematurely.

Proposals and recommendations for further improvement of organizational, legal and regulatory framework:

1. The following amendments and additions to the law of the Republic of Uzbekistan "on the Supreme Council of judges of the Republic of Uzbekistan" shall be introduced:

Article 5. The composition of the council and the procedure for its formation

The council shall be formed among judges, representatives of institutions of civil society and highly qualified specialists in the field of law in a composition consisting of twenty one Persons-chairman, chairman, its members and Secretary.

Eleven members of the council are elected by a closed vote by the judges of the General Assembly of the judges of the Supreme Court and the corresponding judges of the conference. The judge who receives the most ovozini of the judges participating in the election is considered elected.

The composition of eleven members of the council, carrying out its activities on a permanent basis, shall be formed from three judges of the Supreme Court, four judges of the courts of the Republic of Karakalpakstan, the courts of the regions and the city of Tashkent and four judges of the district, district (city) courts.

Seven members of the council, who carry out their activities on a public basis, are elected by a closed vote by the general meeting of institutions of civil society and legal education organizations to be excluded from this issue.

The Chairman of the Council is elected among the elected judges, the place of the chairman of the council is elected by the members of the council by a closed vote among judges and highly qualified specialists in the field of law.

At the same time, the chairman of the council manages the Higher School of judges under the Supreme Council of Judges of the Republic of Uzbekistan.

Eleven members elected from among the chairman, secretary and judges of the council shall carry out their activities on a permanent basis, the remaining eight members of the council, including the place of the chairman of the Council, shall carry out their activities on a public basis.

Eleven members elected from among the judges of the council and carrying out their activities on a permanent basis shall be elected by the Council upon the proposal of its chairman to the composition of the council's branches and the judiciary, including the positions of the heads of these structures.

Article 27. Term of powers of the council member

A member of the council is elected for a period of five years.

Members of the council can not be elected for more than one term in the dugout.

2. Statement of Article 6 of the Constitutional Law of the Republic of Uzbekistan "on the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan" in the following edition:

Article six. Term of office of the judge of the Constitutional Court

The term of office of a Constitutional Court judge is five years when elected for the first time, ten years when elected for the second time.

The highest age for being in the position of a judge of the Constitutional Court is formed before the retirement age.

The same person can not be elected a judge of the Constitutional Court more than twice.

3. Proposals for amendments and additions to the law of the Republic of Uzbekistan "on courts" :

Article 63¹. The term of office of the judge and the procedure for its calculation

The judge is appointed or elected in the established order until the retirement age.

79-article. Financing of judicial authority

Financing of the judicial authority, their material and technical and other types of supply, guarding and maintaining the premises are carried out from the account of the funds of the budget of the Republic. The amount of funds allocated is approved by the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan.

The draft financial expenditure estimate of the judicial authority shall be submitted by the Supreme Council of Judges to the Supreme Assembly and discussed there, as well as the allocated funds taqsimlash and re taqsimlash made in agreement with the Supreme Council of Judges.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ DSc.07/27.02.2020.Yu.108.01 ПО ПРИСУЖДЕНИЮ
УЧЁНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИ ЦЕНТРЕ ПОВЫШЕНИЯ
КВАЛИФИКАЦИИ ЮРИСТОВ ПРИ МИНИСТЕРСТВЕ ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**
**ВЫСШАЯ ШКОЛА СУДЕЙ ПРИ ВЫСШЕМ СУДЕЙСКОМ СОВЕТЕ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

СУЛАЙМАНОВ ОДИЛЖОН РАББИМОВИЧ

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ
МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫХ СТАНДАРТОВ В СФЕРЕ
НЕЗАВИСИМОСТИ СУДЕБНОЙ ВЛАСТИ**

12.00.10 – Международное право

АВТОРЕФЕРАТ
диссертации доктора юридических наук (Doctor of Science)

Ташкент – 2020 год

Тема диссертации доктора юридических наук (DSc) зарегистрирована Высшей аттестационной комиссией при Кабинете Министров Республики Узбекистан за № В2020.2.DSc/Yu120.

Докторская диссертация выполнена в Высшей школе судей при Высшем судейском совете Республики Узбекистан.

Автореферат диссертации размещен на трех языках (узбекском, английском, русском (резюме)) на веб-сайте Научного совета (<http://uzmarkaz.uz/>) и Портале Информационной образовательной сети «Ziyonet» (www.ziyonet.uz).

Научный консультант:

Саидов Акмал Халматович
академик, доктор юридических наук

Расмий оппонентлар:

Маматов Худоёр Тешаевич
доктор юридических наук, профессор

Умарахунов Иркин Мирзахидович
доктор юридических наук

Исмаилова Гулноза
Сайдиганиходжаевна
доктор юридических наук, доцент

Ведущая организация:

Академия Генеральной прокуратуры
Республики Узбекистан

Защита диссертации состоится 29 декабря 2020 года в 10.00 на заседании Научного совета DSc.07/27.02.2020.Yu.108.01 по присуждению учёных степеней при Центре повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции Республики Узбекистан Адрес:100052, Узбекистан, г. Ташкент, ул. Катта Дархон, 6. Тел.: (99871) 234-56-02; факс: (99871)234-55-63; e-mail: yurmarkaz@adliya.uz).

С докторской диссертацией (DSc) можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Центр повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции Республики Узбекистан (зарегистрировано за № 4708). Адрес:100052, Узбекистан, г.Ташкент, ул.Катта Дархон, 6. Тел.: (99871) 234-51-82.

Автореферат диссертации разослан 15 декабря 2020 года.
(Реестр протокола рассылки № 2 от 15 декабря 2020 года).

А.А.Отажонов

Председатель Научного совета по присуждению ученой степени, д.ю.н., профессор

Ш.Н.Рахманов

Секретарь научного совета по присуждению ученых степеней, кандидат юридических наук

М.А.Тиллабаев

Председатель Научного семинара при Научном совете по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, доцент

ВВЕДЕНИЕ (Аннотация докторской (DSc) диссертации)

Целью исследования является разработка предложений и рекомендаций по совершенствованию международных и национальных механизмов обеспечения принципа независимости судебной власти на основе анализа теоретико-методологических основ имплементации международных стандартов о независимости судебной власти в национальное законодательство Узбекистана.

Объектом исследования является международно-правовые отношения, возникающие в сфере имплементации международно-правовых стандартов независимости судебной власти в национальное законодательство Республики Узбекистан.

Предметом исследования являются международно-правовые стандарты о независимости судебной власти, национальное законодательство Республики Узбекистан, международная и национальная институциональная система, относящаяся к имплементации, методы имплементации и связанные с ними вопросы.

Научная новизна исследования:

в научно-теоретическом обороте дано авторское определение понятию «международно-правовой стандарт». По мнению автора, международно-правовой стандарт - это минимальные международно-правовые нормы, выраженные в виде принципов, правила поведения, принятых международными организациями или государствами. Минимальные международно-правовые нормы - это минимальные правовые требования, принятые международным сообществом, которые необходимы для нормального функционирования международной правовой системы или ее конкретной сферы. Международно-правовые стандарты могут носить обязательный или рекомендательный характер, в зависимости от того, заключили ли государства то или иное международное соглашение;

обоснована необходимость принятия международного договора, регулирующего определение и применение принципа отчетности судебных органов в рамках ООН в соответствии с принципом независимости судебной власти и другими соответствующими международными стандартами в области прав человека;

международные стандарты о независимости судебной власти предусматривают право на справедливое рассмотрение дела независимыми и беспристрастными судами. По их мнению, право на независимое и беспристрастное судебное рассмотрение дела должно считаться абсолютным и должно быть обеспечено без каких-либо исключений, достижение справедливого судебного разбирательства должно быть открытым и доступным для всех, а обеспечение справедливого судебного разбирательства должно быть гарантированным;

моральные и этические аспекты справедливого судебного разбирательства являются важным показателем обеспечения независимости судебной власти. Судья должен иметь возможность соблюдать как правила

судебного разбирательства и процедуры, так и этические нормы вне суда, вести примерный образ жизни. Эти аспекты основаны на учете важных факторов, определяющих эффективность справедливого судебного разбирательства;

формирование судебного органа для обеспечения независимости судей основывается только на объективных критериях: способности, моральные качества и опыт, и этот процесс должен быть свободным от какого-либо политического влияния, прозрачным и открытым, и решение в этом отношении должно быть принято независимым советом судебной власти;

согласно международным стандартам, компетенция председателей судов должна быть ограничена представительскими и административными функциями, они не должны участвовать в отборе судей и обсуждении дисциплинарной ответственности судей;

институциональная независимость судебной власти для того, чтобы считаться независимой от других ветвей судебной власти: независимость от исполнительной и законодательной властей в административных вопросах, касающихся непосредственного выполнения судебной функции; финансовая поддержка: независимость от исполнительной власти в финансовых вопросах и наличие достаточных средств для эффективного выполнения своих функций; срок полномочий судьи: основан на том, что отсутствие судьи, назначенного на длительный гарантированный срок, может привести к необоснованному давлению и вмешательству в его деятельность.

Внедрение результатов исследования. На основе результатов научного исследования по организационно-правовым вопросам имплементации международно-правовых стандартов о независимости судебной власти были разработаны следующие предложения:

предложение о предоставлении возможностей и юридических гарантий для независимой и беспристрастной деятельности лиц, осуществляющих судебное преследование, отражено в пункте 8 резолюции Совета ООН по правам человека «Независимость и беспристрастность судебной власти, присяжных заседателей и ассессоров и независимость адвокатов» от 14 июля 2020 г. (Акт о внедрении UZ/UN/20-218 Постоянного представителя Республики Узбекистан при Отделении ООН и других международных организациях в г.Женева). Эти предложения послужили правовой гарантией независимого и беспристрастного функционирования лиц, осуществляющих судебное преследование;

суды должны гарантировать, что применение силы, запугивание или ответные действия, совершенные по любой причине со стороны по делу в отношении лиц и советников, осуществляющих судебное разбирательство, а также выполнение ими своих обязанностей неприкосновенно во всех формах. применения силы, возмездия, запугивания, давления со стороны государственных органов или негосударственных структур. Кроме того, предложение осудить такие действия и привлечь виновных к ответственности отражено в статье 9 резолюции Совета ООН по правам человека № 44/L7 от 14 июля 2020 года «Независимость и беспристрастность

судебной власти, присяжных заседателей и ассессоров и независимость адвокатов» от 14 июля 2020 г. (Акт о внедрении UZ/UN/20-218 Постоянного представителя Республики Узбекистан при Отделении ООН и других международных организациях в г.Женеве). Эти предложения послужили основой для обеспечения неприкосновенности судов, физических лиц. и адвокаты, осуществляющие судебное преследование, а также обеспечивающие привлечение к ответственности виновных;

предложение о принятии мер по борьбе с дискриминацией при осуществлении справедливого судебного разбирательства, включая антирасистские, культурные, гендерные, права ребенка, путем предоставления специальной подготовки судей, адвокатов, всех лиц, осуществляющих судебное преследование, в том числе лиц, занимающихся судебной властью, народных советников и органов государственной власти, являющихся членами ООН, отражено в пункте 12 резолюции Совета ООН по правам человека «Независимость и беспристрастность судебной власти, присяжных заседателей и ассессоров и независимость адвокатов» от 14 июля 2020 г. (Акт о внедрении UZ/UN/20-218 Постоянного представителя Республики Узбекистан при Отделении ООН и других международных организациях в г.Женеве). Эти предложения послужили основой для обеспечения прохождения специальной и фанатичной подготовки по правам человека для судей, адвокатов, всех лиц, осуществляющих судебное преследование;

эффективный доступ к справедливому судебному разбирательству и правосудию в соответствии с другими основными правами и свободами, в том числе в случае чрезвычайных ситуаций, в том числе пандемии COVID-19 и других кризисных ситуаций, в том числе обеспечение установленного правового порядка и непрерывности судебной деятельности, обеспечение необходимые ресурсы и возможности для судебных органов для поддержания справедливости, подотчетности, прозрачности и беспристрастности. В то же время предложение о необходимости обеспечить право на рассмотрение дела независимым и беспристрастным судом без каких-либо исключений отражено в пункте 17 резолюции Совета ООН по правам человека «Независимость и беспристрастность судебной власти, присяжных заседателей и ассессоров и независимость адвокатов» от 14 июля 2020 г. (Акт о внедрении UZ/UN/20-218 Постоянного представителя Республики Узбекистан при Отделении ООН и других международных организациях в г.Женеве). Эти предложения послужили основой для обеспечения эффективного доступа к справедливому судебному разбирательству и справедливому судебному разбирательству в соответствии с другими основными правами и свободами в чрезвычайных ситуациях, в том числе во время пандемия COVID-19 и право на независимое и беспристрастное рассмотрение дела без каких-либо исключений;

в целях обеспечения независимости и беспристрастности судов, прав человека через формирование правовой основы деятельности органов судейского сообщества и дальнейшее совершенствование института «хабеас

корпус», предложение о повышении роли судебной власти в обеспечении их свободы и законных интересов утверждено Указом Президента Республики Узбекистан от 22 июня 2020 г. № УП-6012 «Об утверждении Национальной стратегии Республики Узбекистан по правам человека» IV-основного направления реализации пункта Национальной стратегии (Акт о внедрении № 01/684 Национального центра по правам человека Республики Узбекистан от 7 августа 2020 года). Предложение стало одним из приоритетов Национальной стратегии Республики Узбекистан по правам человека в сфере защиты личных и политических прав;

дела в судах рассматриваются в том порядке, в котором исключено распределение дел между судьями, принимая во внимание размер и специализацию судей, влияние лиц, заинтересованных в исходе судебного разбирательства, в соответствии с принятым 10 марта 2020 года Закон Республики Узбекистан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Узбекистан в связи с совершенствованием порядка ведения судебных дел» предложение о распространении автоматизированной информационной системы с использованием статьи 691 Закона Республики Узбекистан «О судах» (Акт о внедрении № 06/1-05/2210 Комитета по противодействию коррупции и судебно-правовым вопросам Олий Мажлиса Республики Узбекистан от 25 августа 2020 г.) Это предложение послужило основой для беспристрастного распределения дел в судах с упразднением роли председателей судебных органов в распределении дел и таким образом, чтобы было исключено влияние лиц, заинтересованных в исходе судебного разбирательства, с использованием автоматизированной информационной системы;

срок полномочий судьи Конституционного суда Республики Узбекистан - норма пять лет при первом избрании и десять лет при втором избрании - использован в статье 6 законопроекта о внесении изменений и дополнений в Конституционный закон Республики Узбекистан «О внесении изменений в Конституцию Республики Узбекистан». (Акт о внедрении Конституционного суда Республики Узбекистан от 26 августа 2020 года 02-09/846). Эти предложения послужили основой для назначения или избрания судей на длительный гарантированный период времени, чтобы они не находились под необоснованным давлением и без вмешательства в их деятельность со стороны исполнительной власти, различных субъектов, иерархии судебной системы и компетентного органа.

Структура и объем диссертации. Диссертация состоит из введения, пяти глав, заключения, списка использованной литературы. Объем диссертации 266 страниц.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ
LIST OF PUBLISHED WORKS
I бўлим (I част; I part)

1. Сулайманов О.Р. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро стандартлар. / Монография –Тошкент: “Tafakkur qanoti”, –2020. –336 б.
2. Сулайманов О.Р. Мамлакатимизга БМТ маърузачиси ташриф буюрмоқда: у қандай ваколатларга эга? // Одиллик мезони. –Тошкент, –2019. –№8. –Б.14-15. (12.00.00; №21).
3. Сулайманов О.Р. Защита достоинства и личной неприкосновенности граждан в судебной – следственной сфере в Республике Узбекистан // Демократизация и прав человека. –Тошкент, –2020. –№1. –С.138-142. (12.00.00; №5).
4. Сулайманов О.Р. Судьяларни танлаш ва тайинлашга оид халқаро стандартлар // Одиллик мезони. –Тошкент, –2020. –№2. –Б.28-31. (12.00.00; №21).
5. Сулайманов О.Р. Коронавирус пандемияси даврида суд фаолиятига оид халқаро ва миллий стандартлар // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари. –Тошкент, –2020. –№2. –Б.35-38. (12.00.00; №5).
6. Сулайманов О.Р. Суд ҳокимияти мустақиллигига оид халқаро ва минтақавий ҳужжатлар тавсифи // Ижтимоий фикр. –Тошкент, –2020. –№ 2. –Б.62-68. (12.00.00; №7).
7. Сулайманов О.Р. Халқаро ва минтақавий ҳужжатларда ишнинг мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи // Юрист ахборотномаси. –Тошкент, –2020. –№3. DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2020-3-15>.
8. Сулайманов О.Р. Суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва ҳисобдорлиги ўртасидаги мувозанат // Одиллик мезони. –Тошкент, –2020. –№4. –Б.46-48. (12.00.00; №21).
9. Сулайманов О.Р. Судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишларини кўзғатиш асослари: халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси // Одил судлов - Правосудие. –Тошкент, –2020. –№3. –Б.32-34. (12.00.00; №3).
10. Сулайманов О.Р. Тенденции развития новой системы подготовки кадров в судебной-правовой сфере // Ижтимоий фикр. –Тошкент, –2020. –№ 3. –Б.58-62. (12.00.00; №7).
11. Сулайманов О.Р. Ўзбекистон Республикаси судьялар олий кенгашининг суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашдаги ролини кучайтириш // Одиллик мезони. –Тошкент, –2020. –№7. –Б.24-26. (12.00.00; №21).
12. Сулайманов О.Р. Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш борасида олиб борилаётган суд-ҳуқуқ ислохотлари // Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги (ЎЗА) – uza.uz сайтининг илм-фан бўлими (электрон журнал). –Тошкент, - 07.08.20 23:03.

13. Сулайманов О.Р. Суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашда Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ролини такомиллаштириш // Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратура Академияси Ахборотномаси. –Тошкент, –2020. –№3. –Б.41-47. (12.00.00; №11).

14. Sulaymanov O.R. Strengthening the role of the supreme council of judges of the Republic of Uzbekistan in ensuring the independence of the judiciary // American Journal of Research. USA, – Michigan. –№ 7-8, July-August.–2020. –P. 50-54. (12.00.00).

15. Sulaymanov O.R. The implementation of international standards for disciplinary responsibility of judges in the national legislation of Uzbekistan // Asian Journal of Research. –№ 4-6, -2020. Japan, –Osaka. –P.56-61. Article DOI <http://dx.doi.org/10.37057/2433-202x-2020-4-6-10>. (12.00.00).

16. Сулайманов О.Р. Суд томонидан пандемия даврида ишларнинг кўриб чиқилишига оид стандартлар // COVID-19 ва инсон ҳуқуқлари = COVID-19 and Human Rights = COVID-19 и права человека / Масъул муҳаррир академик А.Х.Саидов. –Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази. –Тошкент, –2020. –Б.177-181. (12.00.00).

17. Сулайманов О.Р., Қаландарова М.П., Мустақил судьялар корпуси ва уни шакллантиришга қаратилган халқаро стандартлар // Ҳуқуқ ва бурч. –Тошкент, –2020. –№10. –Б.52-55. (12.00.00; №2).

18. Sulaymanov O.R. The international standards for disciplinary responsibility of judges and the national legislation of Uzbekistan // Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations. –Тошкент, –№1 (2020). <https://inscience.uz/index.php/socinov/index>. (12.00.00).

19. Сулайманов О.Р. Ўзбекистон Республикасида апостиль қўйиш ва уни тан олиш тартиби // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари. –Тошкент, –2013. –№4. –Б.29-32. (12.00.00; №5).

20. Сулайманов О.Р. Ўзбекистон Республикасининг стратегик шериклик тўғрисидаги халқаро шартномаларининг аҳамияти // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари. –Тошкент, –2017. –№2. –Б.38-47. (12.00.00; №5).

21. Сулайманов О.Р. Судлар фаолиятида фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш // Адвокат. –Тошкент, –2017. –№6. –Б. 4-7. (12.00.00; №16).

II бўлим (II част; II part)

22. Сулайманов О.Р. Апостиль – хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабани бекор қилиш тартиби // Юрист ахборотномаси. – Тошкент, –2018. –№2. –Б.70-73.

23. Сулайманов О.Р. БМТнинг судьялар ва адвокатлар мустақиллиги бўйича махсус маърузачисининг ваколатлари, ҳисобдорлиги ва роли // Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши “Суд ҳокимияти мустақиллигини таъминлашнинг долзарб масалалари” мавзусидаги 2019 йил 26 ноябрдаги халқаро конференция материаллари тўплами. –Т.: –2020. –Б.192-199.

24. Сулайманов О.Р. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг “Суд органлари мустақиллигининг асосий принциплари”да суд ҳокимиятининг мустақиллиги масалалари // Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби “Одил судловда ҳуқуқни қўллаш амалиётининг долзарб муаммолари” мавзусидаги Республика илмий онлайн видеоконференция материаллари тўплами (2020 йил 29 май). –Т.: –2020. –Б.57-66.

25. Сулайманов О.Р. Халқаро ва минтақавий ҳужжатларда ишнинг мустақил ва холис суд томонидан адолатли кўриб чиқилиши ҳуқуқи // Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби. Жиноят ва маъмурий суд ишлари юритувини такомиллаштириш масалалари. 2020 йил 3 июлда ўтказилган “Суд амалиётининг долзарб масалалари” мавзусидаги халқаро илмий-амалий онлайн-конференция материаллари тўплами. –Т.: –2020. –Б.38-45.

26. Сулайманов О.Р. Судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишларини қўзғатувчи органлар: халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси // “Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар” мавзусидаги 15-кўп тармоқли илмий масофавий конференция материаллари тўплами. –Т.: –2020. –Б.114-116.

27. Сулайманов О.Р. Судьялар одоб-ахлоқига оид бангалор принциплари // Ҳуқуқ устуворлиги: Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислохотлар даврида замонавий ёндашув. Халқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами. –Т.: ТДЮУ, –2020. –Б.37-42.

28. Сулайманов О.Р. Судьяларни интизомий жавобгарликка тортиш асослари: халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси // “Ҳозирги замон халқаро ҳуқуқининг долзарб муаммолари” мавзусидаги илмий мақолалар тўплами. –Т.: ЖИДУ, –2020. –Б.112-118.

29. Сулайманов О.Р. Судьяларга нисбатан интизомий жавобгарлик ишларини қўзғатиш: халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси // Бош прокуратура Академияси. Юридик фан ва ҳуқуқни қўллаш амалиётининг долзарб муаммолари. Илмий-амалий конференция материаллари. I жилд / –Т.: “Lesson press”. –2020. –Б.381-389.

30. Сулайманов О.Р. Судьяларга нисбатан интизомий жазолар: халқаро стандартлар ва хорижий давлатлар тажрибаси // “Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси: муаммо ва ечимлар” мавзусидаги ёш олимлар ва талабалар республика онлайн илмий конференцияси материаллари тўплами. –Т.: ТДЮУ, –2020. –Б.326-331.

31. Сулайманов О.Р. Актуальные вопросы права на образование // Материалы международной научно-методической конференции “Актуальные проблемы современной юриспруденции и пути их решения: теория и практика”. –Худжанд (Таджикистан): “Ношир”, –2019. –С.130-134.

32. Сулайманов О.Р. Бола ҳуқуқларига оид қонунчиликдаги янгиликлар // Инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини ишончли ҳимоясини таъминлаш – қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш амалиётининг муҳим йўналиши:

Халқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами (2014 йил 10 декабрь). –Т.: ИИБ Академияси. –2015. –Б.427-433.

33. Сулайманов О.Р. Бола ҳуқуқларини кафолатлаш-давлат ва жамиятнинг муҳим вазифалари // Социальное партнерство в повышении и совершенствовании правового воспитания, правовой грамотности и правовой культуры в обеспечении прав ребенка: материалы круглого стола –Т.: Spectrum Media Group. –2016. –Б.234-240.

34. Сулайманов О.Р. Ўзбекистонда бола ҳуқуқларини муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий асослари // “Ўзбекистонда оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилишнинг концептуал масалалари” Республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами. –Т.: ТДЮИ, –2016. –Б.112-117.

Автореферат “Одиллик мезони” журнали таҳририятида таҳрирдан ўтказилди.

Босишга рухсат этилди: 14.12.2020
Бичими: 60x84 1/8 “Times New Roman”
гарнитурада рақамли босма усулда босилди.
Шартли босма табағи 4. Адади: 100. Буюртма: № 02.12

Тел: (99) 832 99 79; (97) 815 44 54
“IMPRESS MEDIA” МЧЖ босмаҳонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент ш., Яккасарой тумани, Қушбеги кўчаси, 6 уй